

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์
- แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
- แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์ หรือ เซาว์อารมณ์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Emotional Intelligence หรือ Emotional Quotient มีชื่อเรียกในภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่ใกล้เคียงกันหลายชื่อ เช่น ความสามารถทางอารมณ์ (Emotional Competence) วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Maturity) และความฉลาดรู้ในอารมณ์ตนเอง (Emotional Quotient) เป็นต้น โดยสามารถเรียกความฉลาดทางอารมณ์ย่อ ๆ ได้ว่า อีคิว (EQ) ซึ่งพบว่า มีผู้ให้ความหมายของคำว่า ความฉลาดทางอารมณ์ ไว้หลายท่านดังนี้

Bar-on (อ้างถึงใน วีระวัฒน์ ปันนิตามัย, 2542) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นชุดของความสามารถส่วนตัวด้านอารมณ์ และด้านสังคมของบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเขาในการต่อกรกับข้อเรียกร้อง และแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมทั้งหลายได้เป็นอย่างดี

กระทรวงสาธารณสุข, กรมสุขภาพจิต (2544) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า ความสามารถในการรับรู้และการแสดงออกทางอารมณ์ รวมทั้งคุณลักษณะทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับวัย และสังคม

Salovey & Mayer (1997) ได้ให้ความหมายของ ความฉลาดทางอารมณ์ คือความสามารถของบุคคลในการ มีความเข้าใจ สามารถแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างมีปัญญาและไหวพริบ ตลอดจนควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ทุกสถานการณ์

นางพาง ลัมสุวรรณ (2547) กล่าวว่า อีคิว เป็นคำค่อนข้างใหม่เมื่อเทียบกับไอคิว แต่อีคิวสามารถดึงดูดความสนใจคนได้มาก ทำให้คนหันมาสนใจคุณสมบัติเรื่องอีคิวของคนอย่างมาก อีคิว เป็นคำมาจากภาษาอังกฤษว่า Emotional quotient และย่อว่า EQ ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้เป็นชาวอเมริกันเช่นกันชื่อ Daniel Goleman เขียนเมื่อปี ค.ศ. 1995 อีคิว นั้นหมายถึงความสามารถของคนด้านอารมณ์ จิตใจ และยังรวมถึงทักษะการเข้าสังคมด้วย แต่คนทั่วไปแล้ว

จะไม่ค่อยเข้าใจหรือไม่ชอบซึ่งนักทฤษฎีภาวะทางอารมณ์นั้น หมายถึงอะไร จึงไม่ค่อยมีใครให้ความสนใจมากนัก จนกระทั่งคำว่าอีคิวเกิดขึ้น จึงเป็นคำที่ติดตลาดเหมือนคำว่าไอคิวคนจึงหันมาสนใจ และให้ความสำคัญขึ้นอย่างมาก ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่ดีทีเดียว

อีคิว หมายถึง ความสามารถด้านต่าง ๆ ทางจิตใจ อารมณ์ และสังคมหลายด้าน เทอดศักดิ์ เดชคง (2547) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า คือ ความสามารถของบุคคลในการนำไปสู่การเป็นคนดี มีคุณค่า และมีความสุข คำว่า เป็นคนดี รวมความหมายของความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งก็คือความเมตตากรุณา ในแง่ของพุทธศาสนา ส่วนนี้ก็คือ “ศีล” ก็คือข้อปฏิบัติเพื่อขัดเกลามนุษย์นั่นเอง มีคุณค่านั้นสอดคล้องกับการมีสติรู้ตัว ส่วนการมีความสุข เกิดจากการมองโลก เพื่อหาความสุขใส่ตัวเมื่อเกิดความทุกข์ก็หาวิธีแก้ไข อันนี้คล้ายกับการใช้ “ปัญญา” ความฉลาดทางอารมณ์ในความหมายนี้จะเน้นที่ความพึงพอใจ โดยไม่ได้ไปจำกัดว่าจะต้องทำให้ได้เป็นผู้มียศถาบรรดาศักดิ์ มีชื่อเสียง หรือมีเงินทองมากมาย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถในการที่บุคคลสามารถรับรู้ และแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัยและสังคม เป็นทักษะที่สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นเพื่อรับรู้ เข้าใจและบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิต

ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์

หากจะถามว่าในการดำเนินชีวิตของบุคคลในปัจจุบันต้องการอะไรมากที่สุด คำตอบคงจะมีหลากหลาย แต่ก็อาจสรุปโดยรวมได้ว่าต้องการความสำเร็จ และความสุข และนิยามของคำว่า ความสำเร็จและความสุขก็จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล และคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ ก็จะต้องเป็นคนเก่ง ความเก่งในสมัยก่อนเราจะมุ่งไปที่สติปัญญา สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จึงมาจัดหลักสูตร และการเรียนการสอนเพื่อจะพัฒนาสติปัญญาเป็นการใหญ่ จนบางครั้งทำให้เกิดความรู้สึกว่าเขาสอนเด็กให้มีสมองโต แต่เขาน่าสับสนเข้ากับใครไม่ได้ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าการมีสติปัญญาดี เรียนเก่ง ประสบความสำเร็จในการเรียน ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน หรือการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม นักจิตวิทยาจึงได้กำหนดความเก่งอีกประเภทหนึ่งที่ส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จ เรียกว่า EQ หรือความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งน่าจะมีส่วนร่วมอยู่ในเบื้องหลังของความสุข ความสามารถในการปรับตัวและความสำเร็จต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ความสำเร็จในหน้าที่การงานในชีวิต ในการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนให้มนุษย์คิดได้อย่างชาญฉลาด และมีความสุขกับความคิดอ่านมากขึ้น ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะเป็นผู้ที่รู้จักใช้ความคิดอ่านกับอารมณ์ตนเอง และของผู้อื่นให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อื่นเป็นสุข ตนเองก็สบายใจ ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น หรือต่อสังคม มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ดังนี้

วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542) เสนอว่า ผู้ที่มีอีคิวที่ดี จะเป็นผู้ที่รู้จักใช้ความคิดต่ออารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ได้ เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อื่นเป็นสุขและตนเองก็เป็นสุขด้วย ซึ่งประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่

1. พัฒนาการด้านอารมณ์ บุคลิกภาพของเด็ก

ความฉลาดทางอารมณ์ มีบทบาทในการกำหนดบุคลิกภาพ พึงประสงค์สร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับวัยวุฒิ มีความสามารถในการปรับตัวและแก้ไขปัญหาทางอารมณ์ เช่น ความเครียด และแรงกดดันต่าง ๆ ในชีวิตได้เป็นอย่างดี

2. การสื่อสารการแสดงความรู้สึก อารมณ์ของตน

ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะมีความสามารถในการสื่อสารการแสดงความรู้สึกและแสดงอารมณ์ของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตามกาลเทศะ เข้าใจความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น ย่อมได้แม้จะรู้สึกเศร้า รับฟังปัญหาของผู้อื่นอย่างตั้งใจ ไม่รู้สึกแปลกแยกจากเพื่อนมนุษย์ จากธรรมชาติ และจากชีวิตของตนเอง

3. การปฏิบัติงาน

ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะเป็นผู้ที่ให้การยอมรับผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างผลผลิตที่สนองเป้าหมายได้ ลดการลังงาน ขาดงาน หรือย่ำงานที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลเสริมสร้างการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันมากขึ้น

4. การให้บริการ

ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะสามารถเข้าใจผู้มารับบริการได้อย่างถูกต้อง รับฟังความต้องการของผู้รับบริการและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้ เป็นอย่างดี ทำให้ผู้รับบริการประทับใจ สร้างความจงรักภักดีในการใช้ สินค้า และบริการขององค์กรมากยิ่งขึ้น

5. การบริหารจัดการ

ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะเป็นผู้มีอัจฉริยภาพของความเป็นผู้นำที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและการ ครองใจคนได้ สามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ ได้งานที่มีประสิทธิภาพและร่วมงานมีความสุข ผู้นำ หรือผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์และการกระทำที่ตรงกัน (Integrity)

6. การเข้าใจชีวิตของตนเองและผู้อื่น

ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะเป็นผู้ที่มีการศึกษาให้เกิดความเข้าใจตนเอง (Insight) การรู้จักและเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง โดยการมองดูอารมณ์ของตนเองให้เข้าใจแล้วจะสามารถรู้จักและเข้าใจผู้อื่น ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้นมีความเข้าใจชีวิต และก่อให้เกิดความสุขตามมา

เทอดศักดิ์ เดชคง (2547) กล่าวว่า ประโยชน์ของความสามารถทางอารมณ์ แบ่งเป็น ด้านต่อเฉพาะตัว ต่อครอบครัว ต่อสิ่งแวดล้อม และต่อตนเองนั้น จะทำให้เด็กเรียนหนังสือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียน รักการศึกษาค้นคว้า สามารถปรับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม จึงมีความสุขและสมควรตามอัตภาพ คือ ไม่จำเป็นต้องมีของเล่นมากมายไม่จำเป็นต้องไปเที่ยวบ่อย ๆ เป็นต้น เมื่อเด็กเติบโตขึ้น เขาจะรู้ถึงเป้าหมายชีวิตตนเอง รู้จักปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ รู้ว่าตนต้องการอะไร เปรียบเทียบกับศักยภาพของตนเองแล้วเลือกเรียน เลือกทำงานได้อย่างเหมาะสม จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยบุคลิกที่อ่อนน้อม เน้นการร่วมมือกันทำงาน หากเกิดความขัดแย้งหรือปัญหาขึ้นก็ต้องพูดคุยปรับ ความเข้าใจ ทักษะอุปนิสัยอย่างนี้พบได้ในผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์

ครอบครัวเป็นสังคมที่ใกล้ชิดตัวมากที่สุด แต่หลายคนฉลาดในการทำงาน กลับไม่มีความสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งจนถึงขั้นหย่าร้างจึงเกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน ซึ่งหากครอบครัวมีความเห็นใจ เข้าใจกัน แล้วหันมาพูดคุยปรับปรุงความสัมพันธ์ให้ดีขึ้น ก็จะทำให้ชีวิตครอบครัวมีความแน่นอนว่าไม่จำเป็นต้องมีเงินทองมากมาย แค่ออกกำลังกายก็มีความสุข ด้านสังคมแวดล้อมก็มีรายละเอียดมากมาย แต่ด้วยหลักของความสามารถทางอารมณ์ ย่อมทำให้ความขัดแย้งต่าง ๆ การเอารัดเอาเปรียบกันในสังคมลดลงไปอยู่ด้วยกันอย่างปรองดอง คิดถึงใจเขาใจเรา ปัญหาต่าง ๆ เช่น ขับรถปาดหน้าจนยิงกันตายก็คงไม่มี แบบนี้สังคมคงน่าอยู่มากขึ้น จากความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ที่กล่าวมาข้างต้น

สรุปได้ว่า ถ้าบุคคลมีความฉลาดทางอารมณ์ก็จะส่งผลดีทั้งต่อตน ต่อผู้รอบข้าง ต่อสังคมส่วนรวม ส่งผลดีต่อตนเองคือทำให้ตัวเองมีความสุข เนื่องจากมองโลกในแง่ดี รู้จักจัดการกับอารมณ์ตนเอง แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยสติ รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคมได้อย่างสร้างสรรค์

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์

Salovey & Mayer (อ้างถึงใน กรมสุขภาพจิต, 2544) กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จในชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องไปถึงความฉลาดทางอารมณ์โดยแบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ คือ

1. การรู้จักอารมณ์ตนเอง หรือการตระหนักรู้ในตนเอง เข้าใจความรู้สึกที่เกิดขึ้น และสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ
2. การจัดการกับอารมณ์ เป็นความสามารถในการควบคุมความวิตกกังวล ความโกรธ ความเศร้าหมองและเข้าใจถึงผลของความล้มเหลวที่ทำให้ขาดทักษะ ทางอารมณ์ บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะสามารถเอาชนะปัญหาต่าง ๆ และแก้ไขต้นเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์ที่ไม่ปกติได้
3. การมีแรงจูงใจในตนเอง เป็นความสามารถในการใช้อารมณ์ให้เป็นแรงจูงใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย และเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความสนใจสิ่งต่าง ๆ มีแรงจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์
4. การรู้จัก และเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่นความสามารถด้านนี้เป็น พื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำให้บุคคลมีความรู้สึกไว และละเอียดอ่อนในการเข้าใจว่าผู้อื่นต้องการสิ่งใด

5. ความสามารถในการจัดการด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นความสามารถ และทักษะในการจัดการกับอารมณ์ของผู้อื่นในทางที่เหมาะสมทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ที่ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ คือ

1. ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ และความต้องการของตนเองรู้จักเห็นใจผู้อื่นและ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

1) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1 รู้อารมณ์ และความต้องการของตนเอง

- 1.2 ควบคุมตนเอง และอารมณ์ได้
 - 1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม
 - 2) ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น
 - 2.1 ใส่ใจผู้อื่น
 - 2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น
 - 2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม
 - 3) ความสามารถในการรับผิดชอบ
 - 3.1 รู้จักการให้ รู้จักการรับ
 - 3.2 รู้จักรับผิดชอบ รู้จักให้อภัย
 - 3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
2. ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพดีกับผู้อื่น
- 1) ความสามารถในการรู้จัก และสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
 - 1.1 รู้ศักยภาพตนเอง
 - 1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้
 - 1.3 มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย
 - 2) ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา
 - 2.1 รับรู้ และเข้าใจปัญหา
 - 2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
 - 2.3 มีความยืดหยุ่น
 - 3) ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
 - 3.1 รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
 - 3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
 - 3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์
3. ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภาคภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ
- 1) ภูมิใจในตนเอง
 - 1.1 เห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.2 เชื้อมั่นในตนเอง
 - 2) พึงพอใจในชีวิต
 - 2.1 มองโลกในแง่ดี
 - 2.2 มีอารมณ์ขัน
 - 2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
 - 3) มีความสงบทางใจ
 - 3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข
 - 3.2 รู้จักผ่อนคลาย

3.3 มีความสงบทางจิตใจ

นางพางา ลัมสุวรรณ (2547) กล่าวว่า ทักษะทางอารมณ์ หรืออีคิวของคนอาจจัดได้เป็นเรื่องใหญ่ ๆ 5 เรื่อง คือ

1. สามารถรู้อารมณ์ตนเอง
2. สามารถบริหารอารมณ์ตนเอง
3. สามารถทำให้ตัวเองมีพลังใจ
4. สามารถเข้าถึงจิตใจผู้อื่น
5. สามารถรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่น

6. สามารถรู้อารมณ์ตนเอง คนที่จะมีทักษะชีวิตที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติข้อนี้ คือ เป็นคนที่รู้ว่าตัวเองกำลังรู้สึกอย่างไร คือ สามารถติดตามความรู้สึกของตัวเองได้ในขณะที่อารมณ์กำลังบังเกิดขึ้นในตัวเรา เช่น รู้สึกว่าเรากำลังเริ่มรู้สึกโกรธ หรือเริ่มรู้สึกไม่พอใจแล้ว ฉะนั้นเราจึงต้องมีการสังเกตตัวเองอย่างเสมอ การรู้ตัวว่าตัวเองกำลังรู้สึกอย่างไรจะทำให้คน ๆ นั้นควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ชั่ววูบแล้วทำอะไรที่มีผลร้ายแรงดังที่เราเคยได้ยินเสมอ ๆ ว่า “เขาฆ่าคนตายเพราะเกิดบันดาลโทสะ” การรู้ตัวว่าตัวเองกำลังมีอารมณ์แบบใดนอกจากจะทำให้เราควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ยังทำให้เราสามารถหลุดพ้นจากอารมณ์นั้นได้เร็วขึ้น เพราะทำให้เรารู้จักไปหาทางระบายอารมณ์นั้นออกไปอย่างเหมาะสมถูกต้อง คนที่ไม่รู้จักหรือไม่รู้สึกถึงอารมณ์ตัวเองมาก ๆ จะไม่สามารถแสดงออกซึ่งอารมณ์อาจกลายเป็นเฉยเมยเป็นคนไม่สนุกไม่รู้สึกขบขันในเรื่องความขบขัน คือ ไม่มีอารมณ์ขัน ซึ่งจะกลายเป็นคนน่าเบื่อสำหรับผู้อื่นได้ เพราะเป็นคนจืดชืดไร้สีสัน

7. สามารถบริหารอารมณ์ตนเองทุกคนเมื่อมีอารมณ์บางอย่างเกิดขึ้นแล้วต้องรู้วิธีที่จะจัดการกับอารมณ์ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม เช่น เกิดอารมณ์โกรธ อารมณ์ไม่พอใจอะไรใครจะต้องหาทางออก ไม่ใช่เก็บกดสะสมอารมณ์เหล่านั้นไว้มาก ๆ ซึ่งจะเกิดอาการทนไม่ไหวแล้วถึงจุดหนึ่งจะระเบิดอารมณ์ออกมารุนแรงโดยทำร้ายคนอื่น หรือทำร้ายตัวเอง เช่น ฆ่าตัวตาย

วิธีบริหารอารมณ์หรือวิธีจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น คือ

1. พูดระบายให้คนอื่นพูดด้วยได้รับฟัง ซึ่งคนที่รับฟังมักจะช่วยปลอบใจได้ไม่มากนักน้อย หรือเขาอาจแสดงความเห็นอกเห็นใจ
2. ทำความเข้าใจอีกฝ่ายหนึ่ง โดยคิดไตร่ตรองว่าคนที่ทำให้เราเกิดอารมณ์นี้เขาเป็นอย่างไร มีเหตุผลอะไร มีเจตนาร้ายหรือไม่ หรือเขามีปัญหาอะไร เป็นต้น ถ้าเราสามารถเข้าใจเขาได้เราอาจเกิดความเห็นใจเขาหรือให้อภัยเขาซึ่งจะช่วยลดอารมณ์ของเราลงได้
3. หาวิธีผ่อนคลายให้ตัวเอง เช่น อาจไปเล่นกีฬา ร้องเพลง ฟังเพลง เล่นดนตรี เป็นการคลายเครียด
4. วิธีอื่น ๆ แต่ละคนอาจมีวิธีทำแตกต่างกันไป เช่น บางคนอาจไปเดินเล่น ไปซื้อของไปทำงานอดิเรกที่ตัวเองชอบ เป็นต้น

ในชีวิตประจำวันทุกคนต้องหัดจัดการกับอารมณ์ของตนเองอยู่แล้ว เพราะทุกวันเราจะเกิดอารมณ์ต่าง ๆ ขึ้น เช่น อารมณ์เบื่อ เศร้า เครียด หงุดหงิด รำคาญ เซ็ง โดยทั่วไปควรจะหากิจกรรมทำ เช่น ดูหนัง ฟังเพลง ไปเที่ยว ไปคุยกับเพื่อน และอื่น ๆ อีกมากมาย

1. สามารถทำให้ตัวเองมีพลังใจ คือ เป็นคนที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ หรือแรงใจให้อย่างทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตไม่เป็นคนย่อท้อหมดเรี่ยวแรงง่าย หรือยอมแพ้โดยง่ายตาย

2. สามารถเข้าถึงจิตใจผู้อื่น ความสามารถนี้เป็นคุณสมบัติของผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับจิตใจผู้อื่นจะขาดไม่ได้เลย เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แต่ที่จริงแล้วทุก ๆ คนควรมีคุณสมบัตินี้อย่างมากจะทำให้เป็นคนที่น่าคบหาสมาคมเป็นคนที่คนอื่นนิยมชมชอบ เป็นคนที่เพศตรงข้ามชอบ ทำให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี เป็นคนมีเสน่ห์ และสามารถเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี ความสามารถนี้ หมายถึง เราสามารถเข้าใจได้หรือรู้ได้ว่าถ้าเราเป็นเขาเราจะรู้สึกอย่างไร ซึ่งหมายถึง ความเห็นใจผู้อื่นหรือความสามารถที่เอาใจเขามาใส่ใจเรานั่นเอง การที่คนเราจะสามารถเข้าใจจิตใจผู้อื่นได้เขาจะต้องเข้าใจตัวเขาเองก่อน เขาต้องรู้จักตัวเองและมีความรู้สึกของตัวเองเสียก่อนว่าตัวเองรู้สึกอย่างไรจึงจะสามารถอ่านความรู้สึกของผู้อื่นได้

การที่จะอ่านความรู้สึกผู้อื่นได้ดีจะต้องเป็นคนที่อ่านภาษาท่าทางได้ดี เพราะคนส่วนใหญ่แล้วจะแสดงอารมณ์เป็นภาษาท่าทางมากกว่าการแสดงอารมณ์เป็นคำพูด เช่น เวลาโกรธ มักจะแสดงท่าทางโกรธแบบต่าง ๆ เช่น หน้าอ หน้าบึ้งตึง มีกริยากระแทกกระทั้น เดินกระแทกเท้าโครม ๆ ปิดประตูปังปัง เป็นต้น แต่มีน้อยคนใช้เวลาโกรธจะใช้คำพูดออกมาตรง ๆ ว่า “ฉันกำลังรู้สึกโกรธคุณมากเลย คุณทำอย่างนี้ได้อย่างไร”

3. สามารถรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญอีกเช่นกัน เพราะคงไม่มีประโยชน์ที่จะสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดีแต่ไม่สามารถทำให้ความสัมพันธ์นั้นยั่งยืนยาวนานได้ คือ จะต้องรู้จักหล่อเลี้ยงความสัมพันธ์ที่มีอยู่ให้มียู่ต่อไป ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการบริหารจัดการกับความรู้สึกของผู้อื่น โดยทำให้คนอื่นที่อยู่ใกล้เราแล้วเขาเกิดความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตัวเขาเอง และเขาเกิดความรู้สึกที่ดีกับเราด้วย เช่น เราสามารถทำให้เขารู้สึกว่าเรา

- 1) เห็นเขาสำคัญ
- 2) ให้เกียรติเขา
- 3) ยกย่องเขา
- 4) เข้าใจเขา
- 5) เห็นเขามีคุณค่า
- 6) ช่วยเหลือเขา
- 7) เป็นมิตรกับเขา
- 8) หวังดีต่อเขา
- 9) รักเขา

ความสามารถในการรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นยังขึ้นกับว่าเรานั้นสามารถแสดงออกถึงความรู้สึกของเราเองได้ดีแค่ไหน ไม่เช่นนั้นแล้วเขาจะรู้สึกไม่เข้าใจเรา ไม่รู้จักเรา เข้าไม่ถึงเรา ทำให้เขาไม่ค่อยแน่ใจว่าเรานั้นเป็นคนอย่างไร วางใจได้แค่ไหน จริงใจเพียงใด เป็นต้น

จากองค์ประกอบทางอารมณ์ที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ถึงแม้ว่าจะแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบหรือ 5 องค์ประกอบ แต่สรุปแล้วเหมือนกันคือรู้ว่าอารมณ์ของตนเองเป็นอย่างไร เมื่อรู้แล้วก็สามารถจัดการหรือควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ และให้โอกาสตัวเองโดยการสร้างพลังใจให้สามารถแก้ปัญหา

ต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังต้องรู้จักเข้าถึงจิตใจผู้อื่นและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่นด้วย ถ้าทำได้ตามนี้ บุคคลผู้นั้นก็จัดว่าเป็นผู้มีความฉลาดทางอารมณ์

การประเมินความฉลาดทางอารมณ์

โดยหลักการแล้วสามารถประเมินได้ 2 นัยใหญ่ ๆ คือ จากการใช้เครื่องมือที่เป็นปรนัย อาทิ แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบประเมิน และการให้รายงานหรือแสดงความรู้สึกโดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การรายงานตนเองโดยการเขียนบันทึก การรายงานความรู้สึกจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาพเขียน คำคุณศัพท์ เสียงเพลง การแสดงออกในสถานการณ์สมมติบทบาท แต่ละแนวทางให้ผลการประเมินที่มีความเชื่อถือได้ และความเที่ยงตรงแตกต่างกันไป วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542) การใช้เครื่องมือในการประเมินความฉลาดทางอารมณ์นั้นต้องดูเรื่องความสอดคล้องทางวัฒนธรรม ด้วยแนวทางการประเมินนั้นทำได้หลายทาง แล้วแต่ความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น (อ้างอิงใน ปณิธิ พลนรินทร์, 2545)

1. การประเมินด้านแรงจูงใจภายในบุคคลเพื่อประเมินแรงจูงใจที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเมื่อเกิดความรู้สึกโดยมีสิ่งกระตุ้นความรู้สึกนึกคิด เช่น การให้เขียนเรียงความ การตอบข้อความให้สมบูรณ์ การเขียนบันทึกประจำวัน การให้เล่าเหตุการณ์ที่ฝังใจหรือเคยประสบมา โดยเขียนเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความรู้สึก 3 ประการ คือ ดีใจ โสโครใจ เสียใจ การประเมินแบบนี้ต้องใช้ผู้ที่มีประสบการณ์มีความเชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมศาสตร์ และด้านความฉลาดทางอารมณ์เป็นอย่างสูง

2. การใช้เทคนิคเหตุการณ์เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมเชิงคุณภาพ โดยให้ผู้เล่าบรรยายหรือเขียนเล่าเหตุการณ์ที่บ่งชี้ ถึงความคิด รู้สึก และการแสดงออกที่เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในระดับต่าง ๆ แล้วให้เลือกเรียงพฤติกรรมที่ผู้ตอบเคยปฏิบัติหรือมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติ

3. สถานการณ์จำลองเป็นการกำหนดเหตุการณ์ขึ้นใหม่ ให้มีความสมจริงใกล้เคียงเหตุการณ์ที่เป็นสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความรู้สึก และภาวะอารมณ์ต่าง ๆ ของตนออกมาโดยไม่ได้แก่งัดปฏิบัติได้ สถานการณ์จำลองนี้อาจมีการกำหนดระดับความยาก หรือบทบาทให้แก่ผู้ปฏิบัติด้วย ข้อดีของสถานการณ์จำลอง คือ เป็นการกระตุ้นหรือดึงพฤติกรรมภาวะทางอารมณ์ที่เราอาจมุ่งมองหาจากผู้ถูกประเมิน ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ผู้ถูกประเมินได้แสดงความเป็นตนตามธรรมชาติ วิธีนี้นิยมใช้กันมาก ถือเป็นกิจกรรมสำคัญของการประเมินบุคคลด้วยวิธี Assessment Centers

4. การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีความยืดหยุ่น ให้อิสระแก่ผู้รับการสัมภาษณ์ เป็นฝ่ายเริ่มการสนทนาในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ทั้งในด้านความสำเร็จและความล้มเหลว ความเสียใจ เป้าหมายของการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ข้อมูลเชิงพฤติกรรมในแง่มุมต่าง ๆ ของผู้รับการสัมภาษณ์ว่า ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงพฤติกรรมอารมณ์ และมีความรู้สึกใดบ้าง สาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวในการเรียน การทำงาน ปกติแล้วการให้สัมภาษณ์เชิงลึกจะใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง ถึง 2 ชั่วโมง และเป็นการสัมภาษณ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง ในการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่ง จะใช้ข้อมูลดังกล่าวจำแนกผู้สมัครว่าคนไหนมีแนวโน้มจะเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดี หรือดีกว่าเดิม

5. แบบทดสอบที่มีความหมายเป็นปรนัยการให้รายงานตัวเองและแบบวัดเชิงอัตวิสัยวิธีเหล่านี้เป็นที่นิยมมาก เพราะสร้างง่าย มีฐานของการเปรียบเทียบศึกษาพัฒนาในแนวทางที่มีการทำอยู่แล้ว ใช้ได้กับผู้ทดสอบจำนวนมาก ไม่แพง ง่ายต่อการดำเนินการและแปลผล ส่วนใหญ่เป็นแบบวัดที่ให้รายงานตนเอง มีตัวอย่างหลายแบบทดสอบ ในประเทศไทยกรมสุขภาพจิตได้สร้างแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่เป็นแบบรายงานตนเองประกอบด้วย คำถาม 52 ข้อ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดอาจสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะความฉลาดทางอารมณ์มิได้ถูกกำหนดมาจากพันธุกรรม และไม่ได้พัฒนาสมบูรณ์ตอนวัยเด็กเหมือนความฉลาดทางสติปัญญา หากแต่สามารถพัฒนาได้โดยการเรียนรู้ตลอดเวลา การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จึงต้องครอบคลุมทั้ง 5 ประการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีเป็นที่ยอมรับกันว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นส่วนสำคัญในการดำรงชีวิตของบุคคล นักจิตวิทยา มีความเห็นว่าโรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้เด็กมีทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์เท่ากับความฉลาดทางสติปัญญา เพราะผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ก็คือ การรู้จักควบคุมตนเอง การเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น และความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความสามารถพื้นฐานเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรปลูกฝังเพื่อความเจริญ รุ่งเรืองของสังคม ด้วยเหตุนี้ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีความสำคัญเท่าเทียมกับความฉลาดทางสติปัญญาในทุกสถานการณ์ของชีวิต ซึ่งมีค่าควรแก่การปลูกฝังให้กับทุกคนในสังคม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในแต่ละรายวิชามากน้อยเพียงใด (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2545) ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของผู้สัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ ดังนี้

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Good (1973 อ้างถึงใน วิชา สรรพกิจ, 2552) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ความรู้ที่ได้รับ หรือทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ซึ่งวัดได้จากคะแนนที่ครูผู้สอนให้ หรือคะแนนที่ได้จากการทดสอบ

Eysenck, Arnold, & Meili (1972 อ้างถึงใน พัฒนาพงษ์ สีกา, 2551) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนโดยอาศัยความสามารถเฉพาะตัวของบุคคล โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้จากการทดสอบ เช่น การสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรือเกรดของการเรียน ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการที่ซับซ้อนและระยะเวลา หรืออาจวัดด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

พัฒนาพงษ์ สีกา (2551) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเนื่องจากการได้รับประสบการณ์โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสามารถประเมินหรือวัดประมาณค่าได้จากการทดสอบ หรือการสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง

ชนิษฐา บุญภักดี (2552) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน อาจได้มาจากระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ เช่น การสังเกต และจากการใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

พิมพ์ประภา อรัญมิตร (2552) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความรู้ความสามารถที่แสดงถึงความสำเร็จที่ได้จากการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดเป็นคะแนนได้จากแบบทดสอบทางภาคทฤษฎีหรือภาคปฏิบัติหรือทั้งสองอย่าง

วุฒิชัย ดานะ (2553) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ระดับความรู้ความสามารถและทักษะที่ได้รับและพัฒนามาจากการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ โดยอาศัยเครื่องมือในการวัดผลหลังจากการเรียนหรือจากการฝึกอบรม

กล่าวโดยสรุป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทักษะที่ได้รับจากการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือการเรียนรู้ในชั้นเรียนในรายวิชาต่าง ๆ โดยอาศัยความสามารถเฉพาะบุคคล ซึ่งสามารถวัดเป็นคะแนนที่ได้จากการทดสอบ หรือเกรดที่ได้จากการเรียน

ลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีหลายลักษณะ โดยจะกล่าวถึง 2 ด้าน ดังนี้ (อุทุมพร จามรมาน, 2535 อ้างถึงใน วนิดา ตีแป้น, 2553)

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสมอง จำแนกเป็น 6 ระดับ ดังนี้

(1) ผลสัมฤทธิ์ด้านความจำ เป็นสิ่งสำคัญทางการเรียน ความจำเป็นตัวเสริมให้เกิดความรู้ความสามารถในการเรียน ความจำเป็นผลสัมฤทธิ์พื้นฐานก่อนการแสดงความสามารถในระดับสูงขึ้น

(2) ผลสัมฤทธิ์ด้านความเข้าใจ เป็นการแสดงความสามารถในระดับสูงขึ้นกว่าความจำ

(3) ผลสัมฤทธิ์ด้านการนำไปใช้ เป็นการนำความรู้ที่ได้เรียนไปแล้วไปใช้ในสถานการณ์อื่นที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการบรรลุจุดมุ่งหมายของการนำไปใช้

(4) ผลสัมฤทธิ์ด้านการวิเคราะห์ เป็นการแยกแยะเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อยแล้วระบุส่วนย่อยกับส่วนย่อย หรือส่วนย่อยกับส่วนใหญ่

(5) ผลสัมฤทธิ์ด้านการสังเคราะห์ เป็นการนำสิ่งที่วิเคราะห์มาผสมผสานเป็นเรื่องใหม่

(6) ผลสัมฤทธิ์ด้านการประเมิน ความสามารถในการประเมินเพื่อให้ได้คุณค่าบางอย่าง ถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการพัฒนาทางสังคมของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านสมองขึ้นอยู่กับความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละบุคคลซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่เปี่ยมนามธรรมและมีขอบเขตกว้างมาก ตั้งแต่การรับรู้จนถึงความพึงพอใจในคุณค่า แบ่งย่อยเป็น 5 ระดับ ดังนี้

(1) ขั้นการรับรู้ เป็นระดับต่ำ หมายถึง การที่บุคคลแต่ละคนเปิดใจอยากรับรู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นภายนอกบ้าง คือการรู้ตัวและการตั้งใจรับรู้เพิ่ม

(2) ขั้นการตอบสนอง เป็นขั้นที่นักเรียนได้แสดงตอบต่อคน สิ่งของและปรากฏการณ์

(3) ขั้นการแสดงคุณค่าเป็นขั้นที่มีการรับรู้คุณค่า

- (4) ขั้นการสร้างมโนทัศน์ของคุณค่าเป็นขั้นการสร้างความเข้าใจ
- (5) ขั้นการแสดงลักษณะ เป็นขั้นการแสดงบุคลิกนิสัยของบุคคลเหล่านั้นออกมา

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านจิตใจ เป็นสิ่งที่มองไม่เห็น โดยขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล โดยสามารถแบ่งออกเป็นลำดับขั้นของการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากขั้นของการเปิดใจอยากรับรู้สิ่งต่าง ๆ ขั้นของการแสดงออกต่างสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับรู้ ขั้นของการรับรู้คุณค่าของสิ่งที่รับรู้ ขั้นของการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่รับรู้แล้วบันทึกไว้ในสมอง และขั้นสุดท้ายคือขั้นของการแสดงลักษณะนิสัยของแต่ละคนออกมา

องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Anastasi (อ้างถึงใน ขนิษฐา บุญภักดี, 2552) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จทางการศึกษาได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบด้านสติปัญญา (Intellectual-Factor) เป็นความสามารถในการคิดของบุคคล อันเป็นผลมาจากการสะสมของประสบการณ์ต่าง ๆ รวมถึง ความสามารถที่ติดตัวมาแต่กำเนิด โดยความสามารถเหล่านี้วัดได้หลายแบบ เช่น วัดความถนัดทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการแก้ปัญหา สมรรถภาพทางสมอง เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบด้านสติปัญญาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) องค์ประกอบที่ไม่ใช่ทางด้านสติปัญญา (Non Intellectual-Factor) เช่น เพศ อายุ แผนการเรียน อันดับการเลือก รายได้ของบิดามารดา นิสัยในการเรียน เจตคติในการเรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เป็นต้น

กัมปนาท ศรีเชื้อ (2550 อ้างถึงในขนิษฐา บุญภักดี, 2552) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีองค์ประกอบ 2 ประการ ได้แก่

- 1) องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา
- 2) องค์ประกอบที่มีได้เกี่ยวข้องกับสติปัญญา

ในการค้นคว้าเรื่องเด็กแห่งมหาวิทยาลัยแมรี่แลนด์ สหรัฐอเมริกา ได้สรุปถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉพาะในด้านที่มีได้เกี่ยวข้องกับสติปัญญา ไว้ดังนี้

1) องค์ประกอบทางด้านร่างกาย (Physical Factors) ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโต สุขภาพร่างกาย ข้อบกพร่องทางร่างกาย และลักษณะทางร่างกาย

2) องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Love Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดา มารดา ความสัมพันธ์ของบิดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว

3) องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม (Cultural and Socialization Factors) ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมเลี้ยงดูและฐานะเศรษฐกิจทางบ้าน

4) องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในหมู่เดียวกัน (Peer Group Factors) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกัน ทั้งทางบ้านและทางโรงเรียน

5) องค์ประกอบทางการพัฒนาตนเอง (Self Development Factors) ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ ทักษะคตินักเรียนต่อการเรียน

6) องค์ประกอบทางการปรับตัว (Self-Adjustment Factors) ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์

เห็นได้ว่า องค์ประกอบทางด้านที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับสติปัญญามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีอยู่หลายประการทั้งที่อยู่ภายในตัวผู้เรียนและที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งบางองค์ประกอบจะส่งเสริมการเรียนรู้ บางองค์ประกอบอาจเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ (ชนิษฐา บุญภักดี, 2552)

บุญชม ศรีสะอาด (2524 อ้างถึงใน สุมาลี สิกเสน, 2541) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

1) ด้านพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน เช่น ความรู้เดิมเกี่ยวกับรายวิชา คะแนนสอบจบของการศึกษาในอดีต เป็นต้น

2) ด้านสถานภาพทั่วไปของนักศึกษา เช่น คุณลักษณะของนักศึกษา ฐานะเศรษฐกิจ และสังคมของครอบครัวของนักศึกษา เป็นต้น

3) เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอน

4) เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อรายวิชา

5) ด้านลักษณะกิจกรรมนอกชั้นเรียนของนักศึกษา

6) ด้านพฤติกรรมการสอนของผู้สอนตามการรับรู้ของผู้เรียน เช่น การชี้แนะ การมีส่วนร่วม การชมเชย หรือให้รางวัล และการมอบหมายงานให้นักศึกษาทำ เป็นต้น

จากการศึกษาองค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนประกอบด้วยองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา ซึ่งได้แก่ ความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลที่ได้จากการสะสมประสบการณ์และระดับสติปัญญาที่ได้มาแต่กำเนิด และองค์ประกอบที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญา ซึ่งมีอยู่ภายในตัวผู้เรียนหรืออาจเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกก็ได้

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วนิดา ดีแป้น (2553) ได้กล่าวว่า การวัดและการประเมินผลการเรียน คือกระบวนการตรวจสอบผู้เรียนว่าได้พัฒนาไปถึงจุดหมายปลายทางของหลักสูตรและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่ รวมทั้งเป็นสิ่งที่ทำให้ทราบว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด โดยการวัดและการประเมินผลการเรียนมีจุดประสงค์คือ การจัดตำแหน่งเพื่อเป็นการวัดว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้หรือทักษะเพียงพอหรือไม่ ซึ่งจะทำให้ทราบจุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียนเป็นการประเมินพัฒนาการของเด็ก แล้วนำไปทำนายเพื่อเป็นการแนะแนวทางในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ นำไปประเมินค่าซึ่งจะกระทำเมื่อการสอนสิ้นสุดลง

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545) ได้กล่าวว่า เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement test) ซึ่งนักวัดผลและนักการศึกษา มีการเรียกชื่อแตกต่างกัน เช่น แบบทดสอบความสัมฤทธิ์ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หรือแบบสอบผลสัมฤทธิ์ โดยแบบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ทักษะและความสามารถทางวิชาการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้วว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพียงใด ซึ่งได้แบ่งประเภทของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่สอน เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอนสร้างขึ้นใช้กันโดยทั่วไปในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ (1) แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้ แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่ (2) แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้นๆ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิด ได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2) แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทั่ว ๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

ไพศาล หวังพานิช (2526 อ้างถึงใน ขนิษฐา บุญภักดี, 2552) กล่าวว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสำเร็จในการเรียนของแต่ละบุคคล ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดมุ่งหมายและลักษณะวิชาที่สอบ ดังนี้

1) การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติ หรือทักษะของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงให้ออกมาเป็นผลงาน ได้โดยใช้ข้อสอบภาคปฏิบัติ

2) การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาอันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบสำหรับวัดผลสัมฤทธิ์

นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบที่เรียกว่า Nontesting Procedures เช่น การสังเกต หรือตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของการที่ได้มาจากการเรียน หรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป ซึ่งมักอยู่ในรูปแบบของเกรตที่ได้จากการเรียนเนื่องจากได้ผลที่เชื่อถือได้มากกว่าอย่างน้อยก่อนที่จะทำการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ผู้สอนจะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ จึงดีกว่าการแสดงความคาดหวังหรือความล้มเหลวจากการทดสอบนักเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่ว ๆ ไปเพียงครั้งเดียว (สุดฤทัย ศรีปรีชา, 2550 อ้างถึงใน ขนิษฐา บุญภักดี, 2552)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สามารถทดสอบโดยใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ หรือได้จากกระบวนการที่ไม่ต้องใช้แบบทดสอบ เช่น การสังเกต การตรวจ การบ้านที่ได้รับมอบหมาย หรืออาจอยู่ในรูปของผลการเรียนหรือเกรตที่ได้จากการเรียนในรายวิชานั้น ๆ จะพบว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้กันทั่วไปมักอยู่ในรูปแบบของคะแนน หรือเกรตที่ได้จากการเรียน

แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

1. รู้ทัน ฝึก รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง บอกกับตัวเองได้ว่าขณะนี้กำลังรู้สึกอย่างไร และรู้ได้ถึง ความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ที่เกิดขึ้น ชื่อสัตย์ต่อความรู้สึกของตนเอง ยอมรับข้อบกพร่องของ ตนเองได้ แม้เมื่อผู้อื่นพูดถึง ก็สามารถเปิดใจรับมาพิจารณา เพื่อที่จะหาโอกาสปรับปรุงหรือใช้เป็น ข้อเตือนใจที่จะระมัดระวังการแสดง อารมณ์มากขึ้น

2. รับผิดชอบ เมื่อเกิดความหงุดหงิด ไม่พอใจ ท้อแท้ ให้ฝึกคิดอยู่เสมอว่า อารมณ์ ที่เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่เราสร้างขึ้นเองจากการกระตุ้นของปัจจัยภายนอก เพราะฉะนั้นจึงควรรับผิดชอบต่อ อารมณ์ที่เกิดขึ้น และควรหัดแยกแยะ วิเคราะห์สถานการณ์ด้วยเหตุผล ไม่คิดเอาเองด้วยอคติหรือ ประสบการณ์เดิม ๆ ที่มีอยู่ เพราะอาจทำให้การตีความในปัจจุบันผิดพลาดได้

3. จัดการได้ อารมณ์ ไม่ดีที่เกิดขึ้นสามารถคลี่คลายสลายให้หมดไปด้วยการรู้เท่าทันและ หาวิธี จัดการที่เหมาะสม เช่น ไม่จมจ่อมอยู่กับอารมณ์นั้น พยายามเบี่ยงเบนความสนใจ โดย หางานหรือกิจกรรมทำ เพื่อให้ใจจดจ่ออยู่กับงานนั้น เป็นการสร้างความเพลิดเพลินใจขึ้นมาแทนที่ อารมณ์ไม่ดีที่มีอยู่

4. ใช้ให้เป็นประโยชน์ ฝึกใช้อารมณ์ส่งเสริมความคิด ให้อารมณ์ช่วยปรับแต่งและ ปรับปรุงความคิดให้เป็นไปในทางที่มีประโยชน์ ฝึกคิดในด้านบวกเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ในการทำงาน

5. เต็มใจให้ตนเอง โดยการหัดมองโลกในแง่บวกที่สวยงาม รื่นรมย์ มองหาข้อดีในงานที่ทำ ขึ้นชมด้านดีของเพื่อนร่วมงาน เพื่อลดอคติและความเครียดในจิตใจ ทำให้ทำงานร่วมกันอย่างมี ความสุขมากขึ้น

6. ฝึกสมาธิ ด้วยการกำหนดรู้วากำลังทำอะไรอยู่ รู้ว่าปัจจุบันกำลังสุขหรือทุกข์อย่างไร อาจเป็นสมาธิอย่างง่าย ๆ ที่กำหนดจิตใจไว้ที่ลมหายใจเข้าออก การทำสมาธิช่วยให้จิตใจสงบ และ มีกำลังใจในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

7. ตั้งใจให้ชัดเจน โปรแกรมจิตใจตนเอง ด้วยการกำหนดว่าต่อไปนี้จะพยายามควบคุม อารมณ์ให้ได้ และตั้งเป้าหมายในชีวิตหรือการทำงานให้ชัดเจน

8. เชื่อมั่นในตนเอง จากงานวิจัยหลายชิ้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า คนที่มีความเชื่อมั่น ในตนเอง จะมีความสำเร็จในการทำงานและการเรียนมากกว่าคนที่ไม่เชื่อมั่นในความสามารถ ของตนเอง

9. กล้าลองเพื่อรู้ การกล้าที่จะลองทำในสิ่งที่ยากกว่าในระดับที่คิดว่าน่าจะทำได้ จะช่วยเพิ่มความมั่นใจให้ตนเอง และเป็นโอกาสสำคัญที่จะได้เรียนรู้อะไรใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่ การพัฒนาความสามารถให้มากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป

แดเนียล โกลแมน (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ จันสรีบุญมี, 2556) ผู้เขียนเรื่อง ความฉลาด ทางอารมณ์ เสนอแนะวิธีการพัฒนาอารมณ์ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. รู้จักอารมณ์ตนเอง

ในการแสดงออกที่เหมาะสม เราต้องรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเอง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการรู้จักอารมณ์ตนเอง ซึ่งสามารถทำได้ด้วยการฝึกการรู้ตัว หรือฝึกสติอยู่เสมอ ตามปกติแล้วเมื่อเราเกิดอารมณ์ใด ๆ ขึ้น เราจะตกอยู่ในภาวะใดภาวะหนึ่งดังต่อไปนี้

- ถูกครอบงำ คือ การที่เรามักแสดงพฤติกรรมไปตามสภาพอารมณ์ที่เราไม่สามารถฝืนทนได้ เช่น เมื่อเราโกรธเราอาจด่าทอหรือถึงขั้นทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยที่ไม่สนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้นตามมา

- ไม่ยินดียินร้าย คือ การที่เราอาจทำเป็นไม่ใส่ใจหรือไม่ยินดียินร้ายต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อบรรเทาการแสดงอารมณ์ เช่น ทำเป็นไม่สนใจต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทั้ง ๆ ที่รู้สึกไม่พอใจอย่างมาก

- รู้เท่าทัน คือ การที่เรามีความรู้เท่าทันต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้น เลือกวิธีการแสดงออกที่เหมาะสมที่สุดอย่างมีสติ เช่น การรู้เท่าทันความโกรธ และสามารถควบคุมระงับอารมณ์โกรธได้หาวิธีจัดการแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

ทำอย่างไรให้รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง?

ทบทวน หากเราให้เวลากับการทบทวนอารมณ์ตนเองด้วยใจเป็นกลาง ไม่ลำเอียงเข้าข้างตัวเอง ว่าเรามีปัญหาในการแสดงออกทางอารมณ์อย่างไรบ้าง ลักษณะอารมณ์ของเราเป็นเช่นไร มักแสดงออกในรูปแบบไหน รู้สึกพอใจหรือไม่อย่างไร คิดว่าการแสดงอารมณ์ในลักษณะนั้น ๆ เหมาะสมแล้วหรือยัง

ฝึกสติ ฝึกให้มีสติรู้ตัวอยู่เสมอว่าขณะนี้เรากำลังมีความรู้สึกอย่างไรเกิดขึ้น โกรธ เกลียดกลัว อิจฉา ฝึสดูความรู้สึกเหล่านั้นว่ามีผลอย่างไรกับการแสดงออกของเรา

2. จัดการกับอารมณ์ตนเองได้

การจัดการกับอารมณ์ตนเองได้ คือ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเองและสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม

การจัดการกับอารมณ์ตนเองมีเทคนิคอย่างไร?

- ทบทวน ว่าเราตอบสนองต่ออารมณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร และเกิดผลตามมาอย่างไร ฝึกสังเกตตัวเองว่าจะทำหรือไม่ทำอะไร เมื่อเกิดอารมณ์นั้น ๆ ขึ้น

- ฝึกรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้น หรือที่เราต้องเกี่ยวข้องในแง่บวก ทำอารมณ์ให้แจ่มใสเบิกบาน

- สร้างโอกาสจากอุปสรรค หรือมองทุกปัญหาให้เป็นโอกาส เปลี่ยนมุมมองใหม่ เช่น คิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเหมือนแบบทดสอบให้เราได้พัฒนาตนเอง ทั้งด้านจิตใจและสติปัญญาความสามารถ เป็นต้น

- ฝึกผ่อนคลายความเครียด โดยเลือกวิธีที่เหมาะสมกับตนเอง เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เล่นกีฬา ฝึกสมาธิ เล่นดนตรี ปลูกต้นไม้ เป็นต้น

3. สร้างแรงจูงใจให้ตนเอง

- การมองหาแง่ดีของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จะช่วยสร้างความมั่นใจให้แก่เราว่า สามารถผ่านเหตุการณ์นั้นไปได้ และทำให้เกิดกำลังใจที่จะก้าวเดินไปสู่จุดหมาย

การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองมีเทคนิคอย่างไร

- ถามตนเองในสิ่งที่เราต้องการ ไม่ว่าจะเป็นความอยากได้ อยากมี อยากเป็นทั้งหลายทั้งปวง แล้วพิจารณาดูว่าการอะไรสำคัญที่สุด อะไรสำคัญรองลงมา บางเรื่องที่ยากและมีโอกาสเป็นไปได้ น้อยและใช้เวลานานกว่าจะบรรลุเป้าหมาย และเรื่องที่มีความเป็นไปได้มากกว่า และน่าจะใช้เวลาไม่นานนักกว่าจะสำเร็จ

- ตั้งเป้าหมายให้ชัดเจน ให้แน่ใจในสิ่งที่ตนต้องการและคิดว่ามีโอกาสที่จะเป็นไปได้ เพื่อวางแผนการและดำเนินการไปสู่จุดหมายอย่างเป็นขั้นตอน

- มุ่งมั่นต่อเป้าหมาย ในระหว่างทางเดินไปสู่จุดหมาย อาจมีเหตุการณ์ที่ทำให้เราต้องไขว่เขวจากเส้นทางที่กำหนดไว้ เราอาจต้องคอยสำรวจตัวเองอยู่เสมอ ว่ามาถูกทางและเข้าใกล้เป้าหมายแล้วหรือยัง

- ลดความสมบูรณ์แบบ ทำใจยอมรับความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งอาจไม่เป็นไปอย่างที่เราคาดหวังเราเสียทั้งหมด เราจะไม่เครียด ไม่ทุกข์ ไม่ผิดหวังมากจนเกินไป หากทำใจยอมรับความบกพร่องเสียได้

- ฝึกมองหาประโยชน์จากอุปสรรค มองอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง

- ฝึกสร้างทัศนคติที่ดี แม้เราไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นแล้ว แต่เราสามารถเปลี่ยนมุมมองใหม่ได้ มองปัญหาให้เป็นโอกาสที่เราจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อสร้างพลัง และแรงจูงใจให้เราก้าวข้ามปัญหานั้น ๆ ไปได้

- ฝึกสร้างความหมายในชีวิต สร้างความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง มองเห็นคุณค่าในตนเอง ใช้ทักษะความสามารถที่มีทำประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อยเพียงใด ให้กำลังใจตนเองอยู่เสมอว่าเราทำได้หากคิดจะทำ

4. รู้อารมณ์ผู้อื่น

เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของเขานั้น จะทำให้เราตอบสนองได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้การปฏิสัมพันธ์และร่วมงานกับผู้อื่นเป็นไปด้วยดี ทำให้มีความสุขมากขึ้น

เทคนิคการรู้อารมณ์ผู้อื่น

- สนใจในการแสดงออกของผู้อื่น โดยการสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทาง การพูด น้ำเสียง ตลอดจนการแสดงออกอื่น ๆ

- อ่านอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น จากการสังเกตเห็นว่าเขากำลังมีความรู้สึกอย่างไร เราอาจจะถามดูว่าเขาารู้สึกอย่างนั้นจริงหรือไม่ แต่ควรระวังเรื่องความเหมาะสมกับกาลเทศะ

- ทำความเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล เอาใจเขามาใส่ใจเรา ว่าหากเราตกอยู่ในสถานการณ์เช่นเดียวกับเขา เราจะรู้สึกอย่างไร

- แสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ เมื่อผู้อื่นกำลังมีปัญหา

5. รักษาความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

เราจะลดความขัดแย้ง และทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น พร้อมทั้งจะร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นประโยชน์ ด้วยการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน

เทคนิคในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

- ฝึกการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อกัน ด้วยการพยายามที่เรียนรู้ที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น แสดงออกซึ่งความเห็นใจผู้อื่นอย่างจริงใจ
- ฝึกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ฝึกการเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และใส่ใจในความรู้สึกของผู้ฟังอย่างแท้จริง
- ฝึกการแสดงน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักการให้และรับ
- ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นอย่างจริงใจ เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับในความสามารถของผู้อื่น
- ฝึกแสดงความชื่นชม ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน

สรุปคือ ความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะความฉลาดทางอารมณ์ได้ถูกกำหนดมาจากพันธุกรรม และไม่ได้พัฒนาสมบูรณ์ตอนวัยเด็กเหมือนความฉลาดทางสติปัญญา หากแต่สามารถพัฒนาได้โดยการเรียนรู้ตลอดเวลา การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จึงต้องครอบคลุมทั้ง 5 ประการ ดังกล่าว อย่างไรก็ตามเป็นที่ยอมรับกันว่าความฉลาดทางอารมณ์เป็นส่วนสำคัญในการดำรงชีวิตของบุคคล นักจิตวิทยามีความเห็นว่าการศึกษาศรีมัทพาทในการส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาทักษะด้านความฉลาดทางอารมณ์เท่ากับความฉลาดทางสติปัญญา เพราะผลลัพธ์ที่ยิ่งใหญ่ของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ก็คือ การรู้จักควบคุมตนเอง การเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น และความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความสามารถพื้นฐานเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรปลูกฝังเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของสังคม ด้วยเหตุนี้ ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีความสำคัญเท่าเทียมกับความฉลาดทางสติปัญญาในทุกสถานการณ์ของชีวิต ซึ่งมีค่าควรแก่การปลูกฝังให้กับทุกคนในสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

การเรียนการสอนในสังคมปัจจุบัน มีสภาพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างรวดเร็ว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่ผู้วางนโยบายการศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ จำเป็นต้องปรับกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องทันกับสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยมีผลมาจากการจัดการศึกษาที่ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

1) การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ที่กว้าง มีโลกทัศน์ที่เปิดกว้างในการจัดการเรียนรู้อุดมศึกษา เพื่อที่จะพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้สร้างสรรค์ในวงกว้าง ไม่ใช่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางแคบ ๆ ที่ไม่สามารถจะมองออกนอกกรอบ ไม่สามารถจะแก้ปัญหาหรือไม่สามารถคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้

2) หลักสูตรระดับอุดมศึกษา โครงสร้างหลักสูตรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เอื้ออำนวยต่อแนวการจัดการศึกษา คือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ในหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อ

สนองตอบความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังรายละเอียดและแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร ต่อไปนี้

2.1 หลักสูตรจะต้องจัดดำเนินการให้ครอบคลุมภารกิจ 6 ด้าน คือ

- (1) การวิจัยเพื่อพัฒนาและสร้างองค์ความรู้
- (2) การจัดการเรียนการสอนและฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
- (3) การรับผิดชอบดูแล แก้ปัญหา ร่วมมือ และส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- (4) การธำรงรักษา สืบสาน รังสรรค์ เผยแพร่วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
- (5) การสนับสนุนการเรียนรู้ขั้นสูง และการศึกษาตลอดชีวิต
- (6) การให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันจัดการศึกษาทุกระดับ

2.2 หลักสูตรจะต้องมีการติดตามการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมและผู้เรียน คือ

- (1) การสร้างหลักสูตรใหม่ที่มีองค์ประกอบบ่งชี้และคาดหวังในบัณฑิตที่เป็นองค์รวมไม่แยกการเรียนรู้เป็นรายวิชา แต่พัฒนาเป็นชุดวิชาที่เชื่อมโยงแนวความคิดและหลักวิชาต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้ความจริงและการสร้างสรรค์ปัญญาและคุณความดีหรือจิตวิญญาณ
- (2) การสร้างหลักสูตรใหม่ในระดับปริญญาตรีที่มีความสมบูรณ์และบูรณาการความรู้หรือภูมิปัญญา วิธีการดำเนินชีวิตและความสามารถที่มุ่งการฝึกปฏิบัติตนให้สามารถออกไปทำงานได้ตรงกับสภาพจริงของการทำงาน
- (3) ลักษณะหลักสูตรต้องสะท้อนความเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยมีชุดวิชาการแก้ปัญหาของสังคมและชุดวิชาการพัฒนาท้องถิ่น
- (4) กระบวนการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนจากการถ่ายทอดความรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ระหว่างผู้เรียนกับคณาจารย์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้คนในสังคม และต้องเน้นการฝึกปฏิบัติ การทำได้ คิดได้ ตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้
- (5) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ โดยการออกแบบหลักสูตรได้คำนึงถึงความต้องการของท้องถิ่นและการเรียนรู้จากชาวบ้าน
- (6) คณาจารย์ต้องกระตุ้นหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดความต้องการในการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมที่จะออกไปวางแผนและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

2.3 การพัฒนารายวิชาศึกษาทั่วไป ในต่างประเทศมีการกำหนดมาตรฐานและวางมาตรการเกี่ยวกับการศึกษาวิชาชีวะ เป็นวิชาที่นักศึกษาทุกคนต้องเกี่ยวข้องเพื่อเสริมศักยภาพในการเรียนรู้และมุ่งเน้นในเชิงปฏิบัติให้มากขึ้น (American Library Association, 2007)

การจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในรายวิชาศึกษาทั่วไป โดยนักศึกษาทุกคนต้องเรียนในมหาวิทยาลัย โดยมีวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่นและสังคม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรมและตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถ

นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ดังนี้

(1) การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

(6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ โดยมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.4 การบูรณาการองค์รวมของการจัดการเรียนรู้เพื่อการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา สามารถดำเนินการตามเป้าหมายของการบูรณาการ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2546) ดังนี้

(1) เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพของคน สังคมไทยมีเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพของคน คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่

- การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์การจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมและสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

- การศึกษาตลอดชีวิต หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น ผู้ที่จะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง

(2) การจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่หลักของสถาบันอุดมศึกษา ในระบบการเรียนการสอนประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ได้แก่ (1) ปัจจัยนำเข้า คือ ผู้เรียน (2) กระบวนการ คือ กิจกรรมการเรียนการสอน และ (3) ผลผลิต คือ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมาย โดยในปัจจัยกระบวนการมีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนต้องเตรียมเนื้อหาสาระที่จะถ่ายทอดมาก่อน แล้วจึงใช้วิธีการพูด แสดง อธิบายแก่ผู้เรียน บางครั้งผู้เรียนอาจมีการซักถามในหัวข้อที่ไม่เข้าใจหรือเกี่ยวข้องกัน ซึ่งจำเป็นที่ผู้สอนต้องอธิบายให้เกิดความเข้าใจ หรือสามารถแนะนำ

ผู้เรียนให้ค้นคว้าเพิ่มเติมจากทรัพยากรสารสนเทศอื่น ๆ ได้ อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องดำเนินการการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม

(3) การกิจและบทบาทของผู้สอน ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษาจะใช้สรรพนามเรียกแทนว่า อาจารย์ ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ให้คำจำกัดความของอาจารย์ ไว้ว่า “คณาจารย์ หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการวิจัย ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับปริญญาของรัฐและเอกชน” จากความหมายดังกล่าว จะเห็นว่าภารกิจประจำวันของอาจารย์ คือ การสอน ภารกิจการสอนเป็นเป้าหมายของการอุดมศึกษาที่ต้องการผลิตคนที่มีความรู้ ความคิด และความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ อาจารย์จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติพิเศษ จนสามารถจะถ่ายทอดความรู้ ความคิด การสั่งสอนอบรม ให้นิสิตนักศึกษา มีลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมได้เป็นอย่างดี ดังนั้น หน้าที่ของอาจารย์ คือ การดำเนินการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามจุดประสงค์ที่ต้องการ

ในปัจจุบันการอุดมศึกษาของไทยเน้นการสร้างองค์ความรู้ขึ้นใหม่ โดยการใช้การติดตามความรู้จากต่างประเทศสำหรับเป็นแนวทางเปรียบเทียบและศึกษาให้ลึกซึ้งมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมการเรียนรู้ที่เป็นแนวสร้างสรรค์ เพื่อการส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การทำด้วยตนเอง และส่งเสริมการผลิตและการสร้างผลงานของผู้เรียนขึ้นมา ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนการสอนให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงให้มากขึ้น การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ความรู้ต่าง ๆ อย่างจริงจัง และอาจารย์ผู้สอนจะต้องทำหน้าที่ให้การชี้แนะ แนวทางในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งแหล่งความรู้มากกว่าเป็นคนจัดการกับความรู้

(4) ความสัมพันธ์ของวิธีการสอน ความหมายของวิธีการสอน คือ ขั้นตอนในการดำเนินการสอนให้สำเร็จด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่ผู้สอนเลือกใช้ ซึ่งวิธีการสอนมีหลากหลายวิธี ไม่สามารถกล่าวได้ว่า วิธีการสอนใดเป็นวิธีการสอนที่ดีที่สุด เพราะการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบหลายประการ จึงเป็นหน้าที่ของอาจารย์ผู้สอนที่จะต้องตัดสินใจเลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่ เช่น การบรรยาย เป็นวิธีการสอนที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้เร็ว ผู้เรียนอาจไม่สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะในเรื่องที่เป็นกระบวนการหรือด้านทักษะ อาจต้องใช้วิธีการสอนโดยการสาธิตหรือทดลองมาช่วยในการสอนหากอาจารย์ผู้สอนมีการเลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลายจะช่วยให้การสอนบรรลุผลสำเร็จมากขึ้นโดยวิธีการสอนสามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

- วิธีการสอนที่ยึดอาจารย์เป็นศูนย์กลาง คือ วิธีการสอนที่อาจารย์ผู้สอนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ อาจารย์เป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมาย ควบคุมเนื้อหา จัดกิจกรรมและการวัดผล

- วิธีการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ วิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้วางแผนบทเรียน โดยอาจารย์ผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวไปสู่การค้นคว้า และแนะนำสื่อการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

(5) คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอน ประกอบด้วยบทบาทหน้าที่ 3 ลักษณะ คือ (1) บทบาทเชิงอนุรักษ์ (2) บทบาทเชิงสร้างสรรค์ และ (3) บทบาทเชิงก้าวหน้า โดยบทบาทเชิงสร้างสรรค์ เป็นบทบาทที่สำคัญในฐานะอาจารย์มหาวิทยาลัย คือ การสอนที่อาจารย์ปรับบทบาทจากอนุรักษ์นิยมเป็นเสรีนิยมมากขึ้น และมีสิ่งที่เป็นแนวคิดใหม่ผสมผสานเข้าไป กล่าวคือ อาจารย์ผู้สอนได้คำนึงถึงความแตกต่าง ความถนัดและความสนใจของนักศึกษาแต่ละคน แล้วพยายามกระตุ้นสนับสนุนให้นักศึกษาได้พัฒนาไปตามธรรมชาติและลักษณะที่สนใจ อาจารย์ผู้สอนจะต้องพยายามส่งเสริมให้นักศึกษาได้แสวงหาความรู้ในทิศทางที่เป็นตัวเขาเองมากที่สุด วิธีการนี้อาจารย์จะต้องปรับกระบวนการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น อาจารย์จะต้องแสวงหาความรู้และวิชาการใหม่ ๆ โดยการค้นคว้าวิจัยมาสอดแทรกในกระบวนการสอนและการอบรมตลอดเวลา (ไพฑูริย์ สีนลรัตน์, 2545)

2.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับการอุดมศึกษาตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะชีวิต และทักษะสังคม ซึ่งมีปรากฏในวงการการศึกษาไทยหลายรูปแบบ ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการผสมผสานรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เนื้อหาให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และสอดแทรกแนวคิดให้สอดคล้องกับผู้เรียน อีกทั้งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ (ทิตินา แคมมณี และคณะ, 2548) ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาของคณาจารย์ จึงเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนการสอนอันเป็นภารกิจหลักของการอุดมศึกษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ประกอบด้วย

- (1) การผลิตบัณฑิตผ่านกระบวนการการเรียนการสอน
- (2) การดำเนินการจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง รวบรวมความรู้จากผู้รู้ ปรากฏชาวบ้านและเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร เพื่อสามารถดำเนินการวิเคราะห์หัวเรื่องของเนื้อหาสาระที่ใช้จัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ได้
- (3) การสร้างและรวบรวมองค์ความรู้ใหม่ ๆ ผ่านกระบวนการวิจัย
- (4) การประยุกต์ใช้หรือการต่อยอดองค์ความรู้ผ่านกระบวนการบริการวิชาการ
- (5) การทำนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย

ดังนั้น โดยการขับเคลื่อนภารกิจหลักดังกล่าว คณาจารย์ต้องมีบทบาท หน้าที่ และ การใช้สมรรถนะที่แตกต่างกันในกระบวนการผลิตบัณฑิต อาจารย์ต้องทำหน้าที่เป็นผู้สอน ซึ่งต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสมรรถนะในศาสตร์การสอน ส่วนการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และการประยุกต์ใช้หรือต่อยอดองค์ความรู้ อาจารย์ต้องทำหน้าที่เป็นนักวิชาการหรือนักวิชาชีพ ซึ่งต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญในศาสตร์สาขาวิชาของตนเอง และมีสมรรถนะในการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งมีสมรรถนะด้านการบริการให้ความรู้หรือประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อประโยชน์แก่สังคมและชุมชน (บุญส่ง หาญพานิช, 2546)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ลักขณา แพทยานันท์ (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมและความผาสุกทางจิตวิญญาณกับเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การสนับสนุนจากสังคม และความผาสุกทางจิตวิญญาณกับเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล จำนวน 428 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม ความผาสุกทางจิตวิญญาณ และแบบวัดเชาวน์อารมณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่าเชาวน์อารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลอยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยรวมและรายด้าน ตัวแปรระดับชั้นปี การสนับสนุนทางสังคม และความผาสุกทางจิตวิญญาณมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเชาวน์ปัญญาของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จิตสุภา ไวยวรรณ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ในเยาวชนไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์ปัญญาและเชาวน์อารมณ์ในเยาวชนไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนไทยอายุ 15-18 ปี จำนวน 860 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง โรงเรียนอาชีวศึกษา 2 แห่ง และมหาวิทยาลัย 1 แห่ง ในเขตภาคกลางของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบเชาวน์ปัญญาของชาวอเมริกันแบบเมตริกซ์ก้าวหน้าขั้นสูง และมาตรวัดเชาวน์อารมณ์ที่พัฒนาจากโครงสร้างทฤษฎีเชาวน์อารมณ์ของ Mayer และ Salovey ผลการวิจัย พบว่า ระดับเชาวน์ปัญญามีสหสัมพันธ์เชิงเส้นตรงทางบวกกับระดับเชาวน์อารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติปัจจัยระดับเชาวน์ปัญญา เพศ สายการศึกษา ระดับการศึกษา สัมพันธภาพในครอบครัวและอาชีพของผู้ปกครอง ส่งผลต่อระดับเชาวน์อารมณ์ นอกจากนี้ยัง พบว่าระดับเชาวน์อารมณ์ของเพศหญิงสูงกว่าระดับเชาวน์อารมณ์ของเพศชายในระดับอายุเดียวกัน

ไพรินทร์ ทองภาพ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตโดยรวมและรายได้ ได้แก่ ด้านส่วนบุคคล ด้านระหว่างบุคคล ด้านการปรับตัว ด้านการจัดบริหารความเครียดและด้านภาวะอารมณ์ทั่ว ๆ ไป จำแนกตามตัวแปร เพศ สาขาวิชา ชั้นปีที่ศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 383 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 125 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า นิสิตมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านส่วนบุคคล ด้านการปรับตัว

และด้านการจัดการบริหารความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านระหว่างบุคคลและด้านภาวะอารมณ์ทั่ว ๆ ไป นิสิตมีความเฉลี่ยฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง นิสิตที่มีเพศ สาขาวิชา และ ชั้นปีที่ต่างกันมีความเฉลี่ยฉลาดทางอารมณ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิสิตชายและหญิงมีความเฉลี่ยฉลาดทางอารมณ์ด้านระหว่างบุคคลและด้านการปรับตัว แตกต่างกัน นิสิตที่ศึกษาสาขาวิชาสังคมศาสตร์และสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความเฉลี่ยฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการบริหารความเครียดแตกต่างกัน ส่วนนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกัน มีความเฉลี่ยฉลาดทางอารมณ์โดยรวม และด้านส่วนบุคคล ด้านระหว่างบุคคล ด้านการจัดการบริหารความเครียด และด้านภาวะอารมณ์ทั่ว ๆ ไปแตกต่างกัน ส่วนด้านการปรับตัว พบว่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

เพียงพอง เปลียนดวง (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาตัวแปรคัดสรรที่ส่งผลต่อระดับ เชาวน์อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาตัวแปรคัดสรร ซึ่งส่งผลต่อระดับเชาวน์อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ เปรียบเทียบระดับเชาวน์อารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2544 จำนวน 600 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบวัดเชาวน์อารมณ์ และแบบสอบถามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ แบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า เชาวน์อารมณ์สามารถทำนายได้โดยใช้การอบรมเลี้ยงดู สายการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เชาวน์อารมณ์ของนักเรียนที่มีเพศและอายุต่างกันไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่เรียนสายวิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ยระดับเชาวน์อารมณ์ต่ำที่สุด ในขณะที่นักเรียนที่เรียน สายศิลปภาษามีค่าเฉลี่ยระดับเชาวน์อารมณ์สูงที่สุด นักเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมอยู่ระหว่าง 2.01-3.00 มีค่าเฉลี่ยของระดับเชาวน์อารมณ์สูงสุด รองลงมา คือ กลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่า 3.01 และนักเรียนกลุ่มที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.00 มีระดับเชาวน์อารมณ์ต่ำสุด

สุนีย์ เกียวกิ่งแก้ว (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะสุขภาพจิต ความฉลาดทางอารมณ์และ ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนของนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับสุขภาพจิตและความฉลาดทางอารมณ์ และหาความสัมพันธ์ของสุขภาพจิตและผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 194 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดสุขภาพจิตและแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่านิสิตร้อยละ 95.36 เป็นผู้ มีสุขภาพจิตดี ร้อยละ 1.55 มีสุขภาพจิตดีมาก ร้อยละ 3.09 สุขภาพจิตไม่ดี ส่วนด้านความฉลาด ทางอารมณ์ พบว่า นิสิตร้อยละ 73.31 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 12.89 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์สูงและร้อยละ 13.40 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับ ปานกลาง นอกจากนั้น พบว่า สุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์แต่ความฉลาด ทางอารมณ์ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สายฝน จันทะพรม (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องอิทธิพลของครอบครัวและกลุ่มเพื่อนที่มีต่อ ความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นตอนปลาย ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีนักศึกษาชาย-หญิง ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ศูนย์รังสิต) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะความฉลาด ทางอารมณ์ของวัยรุ่นตอนปลาย รวมถึงศึกษาอิทธิพลของครอบครัวและกลุ่มเพื่อนที่เหมาะสม

ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 373 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า อายุ เชื้อชาติ สาขาวิชาที่ศึกษา ที่พักอาศัยปัจจุบัน และจำนวนพี่น้องที่ต่างกันไม่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง แต่เพศ ศาสนา แหล่งที่มาของเงินค่าใช้จ่าย และค่าใช้จ่ายประจำเดือน มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ โดยเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ความเห็นอกเห็นใจ และความรับผิดชอบมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรู้จัก/มีแรงจูงใจในตนเองมากกว่าเพศหญิง

เจษฎา บุญมาโฮม (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการประกอบวิชาชีพครูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสาขาการศึกษา สถาบันราชภัฏนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการประกอบอาชีพครู และความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสาขาการศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสาขาการศึกษา สถาบันราชภัฏนครปฐม ชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 474 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการประกอบวิชาชีพครู และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าเอฟ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีเจตคติต่อการประกอบวิชาชีพครูอยู่ในระดับสูง และความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ นักศึกษาที่มีเพศ ชั้นปีที่ศึกษา และสาขาวิชาที่เรียนต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุธี อินต๊ะประเสริฐ และคณะ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความฉลาดทางอารมณ์และระดับความเครียดของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความฉลาดทางอารมณ์และความเครียดของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 179 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์และแบบประเมินความเครียด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง ส่วนความเครียดอยู่ในเกณฑ์ปกติ และพบว่า ระดับความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับความฉลาดทางอารมณ์ในทุกมิติ

อารีย์ ศรีพุดตาล (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล รูปแบบการดำเนินชีวิต บุคลิกภาพและความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร จำนวน 432 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิจัย พบว่านิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่มีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี เก่ง และสุข อยู่ในระดับปกติ คะแนน

เฉลี่ยสะสมของนิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้าน รายได้ต่อเดือนของบิดามารดา และระดับการศึกษาของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ด้านมีแรงจูงใจ สถานภาพสมรสของบิดามารดาที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ด้านสัมพันธ์ภาพ และที่อยู่ระหว่างเรียนของนิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ด้านรับผิดชอบ การคบเพื่อนของนิสิตนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้าน

อัจฉริยา ศรีสวัสดิ์ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาภาคปกติ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา ปีการศึกษา 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาภาคปกติ สถาบันราชภัฏนครราชสีมาตามตัวแปรเพศและสาขาวิชา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาภาคปกติ ปีการศึกษา 2546 ชั้นปีที่ 1-3 จำนวน 354 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาภาคปกติโดยรวมและจำแนกตามเพศและสาขาวิชา มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุขตามเกณฑ์ปกติ นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาต่างกันและเพศต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน

ธงชัย ทัพพะ (2550) ศึกษา ปัจจัยจำแนกความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยมีวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์จำแนกประเภทปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 และเพื่อสร้างสมการจำแนกประเภทของปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-6) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 800 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ และแบบวัดปัจจัยจำแนกความฉลาดทางอารมณ์ที่ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Discriminant Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สามารถจำแนกความฉลาดทางอารมณ์ คือ ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ ปัจจัยบุคลิกภาพ ปัจจัยสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ปัจจัยการเลี้ยงดู และปัจจัยอัตมโนทัศน์ ปัจจัยอัตมโนทัศน์เป็นปัจจัยที่สามารถจำแนกความฉลาดทางอารมณ์ด้านการ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และทักษะทางสังคม

นวพร เรืองสมบัติ (2553) ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างชุดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ก่อน และหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 2 อายุ 4-5 ปี โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ โดยประเมินคุณลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข สำหรับครู และผู้ปกครองสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ t-test ผลการวิจัย พบว่า ชุดกิจกรรมพัฒนา

ความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.10/88.83 แสดงว่า ชุดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 และเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์หลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อนงค์ทิพ วงศ์สุบรรณ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงานบริษัทสยามกลการอะไหล่จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงาน บริษัทสยามกลการอะไหล่จำกัด และเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงาน บริษัทสยามกลการอะไหล่จำกัด ตามสถานภาพที่แตกต่างกัน โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ทำงาน ทั้งนี้ใช้ประชากรในการศึกษา จำนวน 150 คน และกลุ่มตัวอย่าง 108 คน ซึ่งได้มาจากการเปิดตารางกลุ่ม ตัวอย่างของ Krejcie & Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีความเชื่อมั่น (Reliability) 0.80 และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า พนักงานบริษัทสยามกลการอะไหล่จำกัด มีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 5 ด้าน โดยองค์ประกอบแต่ละด้านนั้น พนักงานมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจูงใจตนเอง และด้านการมีทักษะทางสังคม ส่วนพนักงานมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และด้านการจัดการอารมณ์ตนเอง ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของพนักงาน บริษัทสยามกลการอะไหล่จำกัด ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม และรายด้าน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านการจัดการอารมณ์ตนเอง ด้านการจูงใจตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และด้านการมีทักษะทางสังคม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนพนักงานที่มีตำแหน่งงานแตกต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม ด้านการจัดการอารมณ์ตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และด้านการมีทักษะทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพนักงานที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์โดยภาพรวม และรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจูงใจตนเอง และด้านการมีทักษะทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ลักขณา เทศเปี่ยม (2552) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ กับระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ระดับความเครียด และความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ กับระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล โดยมีประชากร คือ กลุ่มนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 188 คน โดยใช้เครื่องมือแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบทดสอบความเครียดสวนปรง ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ผลการวิเคราะห์พบว่า 49.7% ของนักศึกษาพยาบาลมีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าค่าเฉลี่ยปกติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของความฉลาดทางอารมณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีสูงกว่าปกติมากที่สุด รองลงมาเป็น

ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีปกติ และพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีต่ำกว่าปกติมากที่สุด ส่วนความฉลาดทางอารมณ์ด้านเก่งปกติมากที่สุด ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขสูงกว่าปกติมากที่สุด และพบว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดในระดับสูง รองลงมาคือ เครียดปานกลาง และเครียดน้อย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ กับระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลพบว่า คะแนนความฉลาดทางอารมณ์มีค่าผกผันกับคะแนนความเครียดโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่า $r = -0.446$ ที่ค่า $p\text{-value} < 0.01$

ศศิธร เรียวชัยภูมิ (2553) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางจริยธรรมกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางจริยธรรมกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1,395 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ จำนวน 325 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดความฉลาดทางจริยธรรม จำนวน 60 ข้อ และแบบสอบถามวัดความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 52 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 และ .93 ตามลำดับ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้เก็บแบบสอบถามกลับคืนครบจำนวน 325 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันโปรดักโมเมนต์ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร มีความฉลาดทางจริยธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับดีปานกลาง ด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับดีปานกลาง ด้านสุขภาพจิต และทัศนคติค่านิยมที่เกี่ยวกับคุณธรรมอยู่ในระดับดีมาก และความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ ความฉลาดทางจริยธรรม 6 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความฉลาดทางจริยธรรม ด้านลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้านทัศนคติค่านิยมที่เกี่ยวกับคุณธรรม ด้านความเชื่ออำนาจในตน และด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมสามารถร่วมกันพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนได้ ร้อยละ 57.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ .24

มาริสา วงศ์สุกรรม (2553) ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับแบบสืบเสาะหาความรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีจับสลากได้โรงเรียนวัดพระญาติการาม (ศุภ-สุขบำรุง) กลุ่มโรงเรียนชัยมงคลอำนวยพรนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จากนั้นทำการจับสลาก เพื่อจัดกลุ่มในการจัดประสบการณ์ กลุ่มที่ 1 ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน และกลุ่มที่ 2 ได้รับการจัดประสบการณ์แบบสืบเสาะหาความรู้ 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 30 วัน โดยทำการทดสอบก่อน และทดสอบหลังการทดลองทั้งสองกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ ผลการวิจัย

พบว่าที่ระดับความนัยสำคัญ .01 นั้นเป็นไปได้ที่คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหา และความฉลาดทางอารมณ์โดยเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการกับแบบสืบเสาะหาความรู้จะแตกต่างกัน

จารุณี ศรีเผือก (2554) ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน หลังจากจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถามและด้วยการแสดงบทบาทสมมติ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถาม และด้วยการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถาม และด้วยการแสดงบทบาทสมมติ และเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถาม และด้วยการแสดงบทบาทสมมติกับระดับความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างนักเรียนอนุบาล 1 โรงเรียนชุมชนเทศบาลวัดป่าโมกข์ ปีการศึกษา 2552 จำนวน 50 คน สุ่มจับฉลากห้องกับกิจกรรม โดยกลุ่ม 1 จัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถาม กลุ่ม 2 จัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการแสดงบทบาทสมมติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถามและด้วยการแสดงบทบาทสมมติ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลความแปรปรวนสองทาง ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถาม และด้วยการแสดงบทบาทสมมติ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จึงไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถาม และด้วยการแสดงบทบาทสมมติ ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับสูง มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีความฉลาดทางอารมณ์ระดับกลาง และระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการแสดงบทบาทสมมติมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพด้วยการตอบคำถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จักรพงษ์ สุรศิลป์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบเขาวงกตอารมณ์ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 จังหวัดยโสธร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเขาวงกตอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องตรรกศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อหาตัวพยากรณ์ที่ดีของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องตรรกศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และสร้างสมการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องตรรกศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ชนิดเลือกตอบ 5 ตัวเลือก มีค่าความยากตั้งแต่ .21-.61 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.32-0.68 ค่าความเชื่อถือได้ 0.83-2 แบบวัดเขาวงกตอารมณ์มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27-0.69 และ

ค่าความเชื่อถือได้ 0.95 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรองค์ประกอบของเขาวนอารมณ์ทั้ง 5 ตัวแปร มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .575 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 5 ตัวแปร ได้แก่ การรู้จักตนเอง การมีแรงจูงใจที่ดี การจัดการอารมณ์ การตระหนักรู้สังคม และการมีทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องตรรกศาสตร์ ของนักเรียนได้ร้อยละ 33.1 และตัวพยากรณ์ที่ดีของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ เรื่องตรรกศาสตร์ คือ การรู้จักตนเอง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .574 สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องตรรกศาสตร์ ของนักเรียนได้ร้อยละ 32.9

วิมล เอ็มโอช, บุญเรือน พุกฤษศิริ และเยาวเรศ ใจเย็น (2556) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ระหว่างเพศหญิงและเพศชาย ผลการศึกษาพบว่า 1) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีโดยรวม ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปกติ และเมื่อพิจารณาในรายด้าน อยู่ในระดับปกติทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านเก่ง ด้านสุข และด้านดี ตามลำดับ 2) ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีระหว่างเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่านักศึกษาเพศชายในทุกด้าน

สุวิมล จุลวานิช และนพมณี ฤทธิกุลสิทธิชัย (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม และรายด้านของนักศึกษา จำแนกตามเพศ สาขาวิชา และชั้นปีการศึกษา กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ในสาขาการโรงแรม สาขาการท่องเที่ยว และสาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสากล ในปีการศึกษา 2555 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดยประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และ Least-Significant ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติทั้งในด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม และรายด้านในระดับปกติ และไม่มีมีความแตกต่างกัน ยกเว้นองค์ประกอบย่อยด้านความรับผิดชอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 นักศึกษาชั้นปีต่างกันมีระดับความฉลาดทางอารมณ์รายด้าน และโดยรวมอยู่ในระดับปกติ ยกเว้น นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในด้านการควบคุมตนเองสูงกว่าปกติ และ พบว่า ชั้นปีการศึกษาที่ต่างกันมีระดับความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ยกเว้นในด้านสุขไม่พบความแตกต่าง

จุฑามาศ มีน้อย (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สรรพากรในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สรรพากรในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ จากประชากร จำนวน 4,314 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 30 จำนวน 179 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต และผลการปฏิบัติงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพฯ ในภาพรวม พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพฯ ในภาพรวมมีค่าคะแนนระดับผลการปฏิบัติงานในระดับสูง และความฉลาดทางอารมณ์ของเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพฯ ในภาพรวมมีค่าคะแนนระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง

ประกาศ ปานเจียง (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์และรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา 5 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา และมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 380 คน ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์ ใน 9 ด้าน อยู่ในระดับสูง นักศึกษาที่มี เพศ ระดับชั้นปี และระดับเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีระดับความฉลาดทางอารมณ์ต่างกัน ส่วนนักศึกษาที่มี อาชีพผู้ปกครอง รายได้รวมต่อเดือนของผู้ปกครอง และรายจ่ายต่อเดือนต่างกันมีระดับความฉลาดทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน สภาพการเลี้ยงดูของครอบครัวและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ ส่วนสภาพการเรียนไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา ส่วนรูปแบบของการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกระดับ และอาจารย์ประจำวิชา ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกำหนดแนวทางต่าง ๆ ด้วย การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามีใช้กำหนดเป็นหน้าที่ของอาจารย์หรือบุคลากรด้านกิจการนักศึกษาเท่านั้น ต้องจัดทำเป็นแผนงาน ทั้งแผนระยะยาว และแผนปฏิบัติงานประจำปี รวมทั้งมีการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนสิ่งที่กำหนดไว้ในแผนงานด้วย ต้องทบทวนคู่ไปกับการเรียนวิชาการ ต้องนำเครื่องมือทางการประกันคุณภาพมาใช้ และใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยนักศึกษาและผู้ปกครองต้องมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นด้วย เพื่อจะได้มีข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

วนิดา สำแดงเดช (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน

ช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต และ 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 400 คน ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 คือ ปัจจัยภายในตัวนักเรียน ประกอบด้วย มโนภาพแห่งตน บุคลิกภาพแบบเก็บตัว และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทั้งนี้ เพราะมโนภาพแห่งตน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นสิ่งที่ควรมีในตัวของผู้คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ และจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข และปัจจัยภายนอกตัวนักเรียน ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ทั้งนี้ เพราะการอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน เป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลมีความฉลาดทางอารมณ์ เพราะวิธีการอบรมเลี้ยงดูทำให้และการมีปฏิสัมพันธ์หรือสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นเป็นฝึกควบคุมอารมณ์ของตนเองอีกทางหนึ่ง ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ได้แก่ ปัจจัยภายในตัวนักเรียน ประกอบด้วย ตัวแปรบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ส่วนปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ในภาพรวม พบว่า สัมพันธ์ภาพกับเพื่อน มโนภาพแห่งตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพแบบเก็บตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด สามารถร่วมกันพยากรณ์ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ได้ร้อยละ 32.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานของที่ 2 โดยพบว่าตัวแปรที่มีค่าอำนาจการพยากรณ์สูงสุด คือ มโนภาพแห่งตน รองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และบุคลิกภาพแบบเก็บตัว การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

กาญจนา แยมเสาช (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิตคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตพบว่ามี 3 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต ได้แก่ ตัวแปรด้านพฤติกรรมการเรียนของนิสิต สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนกับนิสิต โดยตัวแปรด้านพฤติกรรมการเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวคือ ผู้เรียนที่เรียนดีนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลด้านสติปัญญาแล้วพฤติกรรมการเรียนที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการรู้จักใช้เวลาในการเรียนอย่างเหมาะสม มีการวางแผนการเรียนและการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันตามเวลาที่กำหนด รวมไปถึงการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียนก็เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนมีความสำเร็จในการเรียนได้เป็นอย่างดี ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา มีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ของนิสิต การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน เช่น การนำเสนองาน การใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการสอน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง บรรยากาศการเรียนที่ดีจะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนเต็มความสามารถ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน จะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้สื่อการสอนวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน สถานที่ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนตัวแปรด้านความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนกับนิสิต มีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเพื่อนเป็นสังคมกลุ่มใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของนิสิตในมหาวิทยาลัย และมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางความรู้ทัศนคติ บุคลิกภาพ สติปัญญาและความสามารถของนิสิต

เยาวเรศ สุรรัตน์ (2555) ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำทางสถานศึกษาควรหาสาเหตุให้ได้ว่า มีสาเหตุปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกระดับชั้น ของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อดูผลการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษา เพื่อจัดทำโครงการมีการส่งเสริมและพัฒนาด้านความฉลาดทางอารมณ์ให้แก่ นักเรียนต่อไป

สาโรจน์ บุญพันธุ์ และคณะ (2556) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบางซ่ายสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบางซ่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบางซ่าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 136 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 52 ข้อ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอบางซ่าย สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปกติ และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

กุลนิดา เต็มขวาลา และสุวรรณี พุทธิศรี (2555) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความฉลาดทางอารมณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษา (คะแนนสอบ O-NET และคะแนน กสพท.) ของนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียนแพทย์แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับประชาชนไทยอายุระหว่าง 12-60 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข คะแนนสอบ O-NET ของช่วงชั้นที่ 4 (ม.6) และคะแนนสอบกสพท. (กลุ่มสถาบันแพทยศาสตร์แห่งประเทศไทย) ปีการศึกษา 2554 ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 1 มีระดับความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ ยกเว้นในมิติการควบคุมตัวเองที่อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ ระดับความฉลาดทางอารมณ์ทุกมิติมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษา และระดับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติด้านแรงจูงใจการตัดสินใจ แก้ปัญหาการเห็นใจผู้อื่น และด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ระดับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติด้านสัมพันธภาพ ความสุขสงบทางใจ และความพอใจชีวิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับจำนวนชั่วโมงทบทวนวิชาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กมลรัตน์ ทองสว่าง (2560) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความเครียด ความฉลาดทางอารมณ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อศึกษาระดับความเครียดและความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ระดับความเครียด ความฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อสร้าง สมการในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยประเมินความฉลาดทางอารมณ์และแบบวัดความเครียดกลุ่ม นักศึกษา จำนวน 159 คน จากชั้นปีที่ 1 และ 2 ปีการศึกษา 2556 คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีคะแนนระดับความเครียดอยู่ในระดับสูงมีคะแนนความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมเฉลี่ยอยู่ใน เกณฑ์ปกติชั้นปีที่ศึกษา จำนวนพี่น้อง ความเห็นใจผู้อื่น การรับผิดชอบ และความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความฉลาดทางอารมณ์ส่วนองค์ประกอบด้านดีในด้าน การรู้จักเห็นใจผู้อื่น (X1) ชั้นปีที่ศึกษา (X2) และจำนวนพี่น้อง (X3) สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิและได้สมการ

ชีสาพัชร ชูทอง (2560) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความฉลาดทางอารมณ์และระดับความเครียดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ในแต่ละด้านและระดับความเครียดของนักศึกษา และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความฉลาดทางอารมณ์กับระดับความเครียด และปัจจัยทั่วไปของนักศึกษา โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ และแบบประเมินความเครียดด้วยตนเอง ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ศึกษาแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 82 คน ที่ศึกษาในรายวิชาวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ผลการศึกษาพบว่าระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาอยู่ในระดับเกณฑ์ปกติ และ

มีระดับความเครียดอยู่ระดับเกณฑ์ปกติ จากความสัมพันธ์พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางลบ กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์รายด้านทุกด้าน (ด้านดี, ด้านเก่ง, ด้านสุข) ระดับความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบ กับระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีและมีความสัมพันธ์ด้านบวกกับปัจจัยสาขาวิชา รูปแบบการเลี้ยงดู และรายรับต่อเดือนของครอบครัว (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ระดับความฉลาดทางอารมณ์รายด้านทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณาระดับความฉลาดทางอารมณ์และปัจจัยทั่วไป พบว่าระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีมีความสัมพันธ์ทางลบกับปัจจัยรูปแบบการเลี้ยงดู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และระดับความฉลาดทางอารมณ์ด้านสุขมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

Graves (1999) วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการรับรู้และประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน พบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการรับรู้ และทำนายพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพได้

Menhart (1998) ศึกษาผลของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับคะแนนการสัมภาษณ์เข้าทำงาน โดยใช้องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ 4 ประการ คือ ความเห็นอกเห็นใจ การจัดการและการควบคุมอารมณ์ การรอคอยผลเลิศ และการสร้างความประทับใจใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี 116 คน กำหนดโครงสร้างสถานการณ์ให้เหมือนกับ การสัมภาษณ์เข้าทำงาน และจากผลการศึกษา พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนการสัมภาษณ์เข้าทำงาน

Rockhill & Grencr (1999) ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการรายงานตนเอง เบื้องต้นกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการใส่ใจในความรู้สึก ความชัดเจนของอารมณ์และการปรับปรุงสภาวะอารมณ์ โดยใช้แบบทดสอบวัดอารมณ์สำหรับเด็ก จำนวน 28 ข้อ และแบบวัดความรู้สึกการมองโลกในแง่ดี กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับประถมศึกษาเกรด 3-7 จำนวน 691 คน ผลการศึกษา พบว่า คะแนนจากแบบทดสอบวัดอารมณ์แต่ละฉบับมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการปรับปรุงตนเอง ซึ่งวัดจากแบบวัดความพอใจในชีวิต และการแสดงอารมณ์ของเด็ก มีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการเข้าสังคมและความสามารถในการปรับปรุงตนเอง

Pelitteri (2002) ได้ทำการสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ กับการใช้เหตุผลทางปัญญา และวิธีการใช้กลไกป้องกันตัวเอง โดยทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโท จำนวน 107 คน ที่มีเชื้อสายคอเคเซียน แอฟริกัน อเมริกัน และสเปน โดยผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้เหตุผลทางปัญญา ในระดับต่ำ โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ 0.34 และพบว่าจากการศึกษาการป้องกันตัวเองที่ใช้การปรับตัว (adaptive defense style) มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

Tapia (1999) ทำการศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับฉลาดทางอารมณ์ซึ่งวัดด้วยแบบสำรวจฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence Inventory: EQI) กับคะแนนฉลาดทางอารมณ์จากแบบทดสอบของ (Otis-Lennon Ability Test) และตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ความสามารถด้านภาษาและด้านจำนวน จากแบบทดสอบวัดความถนัดทางการเรียน เกรดเฉลี่ย ภูมิหลัง เพศ และระดับการศึกษาของบิดามารดา แบบสำรวจฉลาดทางอารมณ์มีความเที่ยงตรงเชิง โครงสร้างและมีความเชื่อมั่นที่มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.81 ผลการศึกษา พบว่า คะแนนจากการวัดฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับคะแนนจากแบบทดสอบของโอติส เลนนอน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าเพศหญิง มีเขาวนปัญญาทางอารมณ์สูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Kaplan (2003) ทำการประเมินผลโปรแกรมการฝึกด้านจิตวิทยาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาและผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลเด็กก่อนเข้าโรงเรียนและเด็กปฐมวัย โดยประยุกต์ทฤษฎีความฉลาดทางอารมณ์ (EI) เพื่อฝึกทักษะการศึกษาแบบ EI กับผู้ใหญ่ และประเมินผลจากสถานที่ทำงาน โดยทำการเก็บข้อมูล ณ ศูนย์กลางของเด็กปฐมวัยและโรงเรียนที่มีรายได้ต่ำที่อยู่ใกล้เคียงกับเมือง Hispanic ศึกษากับผู้ร่วมวิจัย 11 คน ได้แก่ ผู้หญิงที่ใช้ภาษาสเปนเป็นภาษาแรก ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาร่วมกันกับเด็กปฐมวัยเป็นเวลา 60 ชั่วโมง การศึกษาครั้งนี้เน้นพัฒนาความสามารถของพวกเขาคือจะรับรู้เข้าใจและจัดการกับอารมณ์ มีเครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถความฉลาดทางอารมณ์ แบบสังเกตพฤติกรรม และการประเมินผลการรายงานตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้ร่วมวิจัยก่อนใช้โปรแกรมนั้นอยู่ในระดับต่ำ แต่หลังจากการใช้โปรแกรมการฝึกแล้วผู้ร่วมวิจัยมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้น

Wells & Torrieabd (2000) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผลการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยกับคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ โดยศึกษากับกลุ่มบัณฑิตในมหาวิทยาลัยชุมชนแคนาดา 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นนักศึกษาสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับช่างเทคนิคซ่อมรถยนต์ที่ศูนย์ฝึกงาน ทำการวัดความฉลาดทางอารมณ์จากข้อสอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนสาขาวิชาเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนต่างสาขาวิชา การปรับตัว การจัดการความเครียดและรูปแบบการประพฤติทั่วไป ในการดำเนินการสอบนักศึกษาสาขาการศึกษาผู้ใหญ่จำนวน 41 คน ในปลายปีการศึกษา ส่วนนักศึกษาช่างเทคนิคแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย กลุ่มย่อยที่ 1 จำนวน 12 คนได้รับการทดสอบในปลายปีแรก อีกกลุ่มจำนวน 9 คน ได้รับการทดสอบในปลายปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกค่อนข้างต่ำ ระหว่างคะแนนการปฏิบัติงานในโรงงานในปลายปีที่สองกับคะแนนรวมของแบบทดสอบ อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กและยังมีตัวแปรแทรกซ้อนจำนวนหนึ่งด้วย จึงอาจมีผลต่อการสรุปผลการศึกษาครั้งนี้

Williams (2004) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยากลำบากในการจัดการศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามแบบวัดความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคของสโตลท์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีคุณลักษณะที่ดีและเหมาะสม เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เข้าใจธรรมชาติของนักเรียน มีการยืดหยุ่นในการทำงาน ให้ความร่วมมือกัน ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

Drago (2005) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการสำเร็จการศึกษาของนักเรียน ในการศึกษาที่ใช้ความฉลาดทางอารมณ์เป็นตัวกระตุ้นความสำเร็จ ความกังวล และความสามารถในการจำจะเป็นตัวแปรทำนาย ตัวแปรบรรทัดฐาน คือความสำเร็จในการศึกษาโดยการวัดจากเกรดเฉลี่ยของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับคะแนนเกรดเฉลี่ย คะแนนความสามารถ นอกจากนี้ ความกังวลของนักเรียนสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ การสำเร็จการศึกษาสัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนในการจำ การใช้ และการจัดการกับอารมณ์

Gray (2001) ทำการวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ของนักเรียนที่เรียนแบบสื่อทางไกล โดยเน้นการศึกษาไปสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ และความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนโดยผ่านสื่อทางไกล ผลการวิจัยพบว่าเด็กได้ตระหนักรู้ใน 3 ด้าน ของความฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ การเข้าใจตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

Jaeger (2001) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์กับรูปแบบการเรียนรู้ และการปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนของนักศึกษาปริญญาโท จำนวน 150 คนในสถานศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในการ จัดการสาธารณะ ผลการศึกษาพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ภายในบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับด้านอารมณ์ทั่วไป กับรูปแบบการเรียนรู้ กับความฉลาดทางอารมณ์ด้านภายในบุคคล (การกล้าแสดงออก) และการเคารพตนเอง และพบว่านักศึกษาชอบการเรียนรู้โดยการทดลองปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้โดยการสังเกต

Isokorpi (2004) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมด้วยทักษะทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ของการทำงานแบบร่วมกันเป็นกลุ่ม (TUTA) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่มร่วมกัน แบ่งปันประสบการณ์ของชีวิตในการทำงานแก่กัน โดยกลุ่มทดลองสำหรับการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ครูที่ทำการสอน 11 คน ในวิทยาลัยอาชีวศร กำหนดรูปแบบ TUTA เป็นรูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์ และการสะท้อนผลประโยชน์ของกระบวนการกลุ่มและกระบวนการเรียนรู้ จากผลจากการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนรู้และการแก้ปัญหาการสอนของครูมีแรงกระตุ้นสูง และการอภิปรายถึงประสบการณ์ด้านอารมณ์มีการเชื่อมโยงต่อกันกับงานที่ทำ และการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญจำเป็น มีผลในทางบวกและทำลาย

Suzanne (2003) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ และความสำเร็จในมหาวิทยาลัย โดยใช้กลุ่มนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเป็นตัวอย่างเพื่อทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของสังคม และความฉลาดทางอารมณ์ และทำการรวบรวมข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่าง ๆ และความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ของนักศึกษา พบว่าการเรียนรู้ ถึงวัฒนธรรมประเพณีไม่ได้เป็นข้อขัดแย้ง ควรใส่ใจในการศึกษาให้หลากหลาย มีการเรียนรู้ทางดานจิตพิสัย ซึ่งจะเชื่อมโยงทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ของนักศึกษา

Johnston (2003) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับการมีอารมณ์โกรธ ความก้าวร้าว ทำการศึกษาเกี่ยวกับเด็กนักเรียนที่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 11-14 ปี อยู่ระดับชั้นเกรด 7 และ 8 โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของ BarOn EQ-i และแบบสอบถามเกี่ยวกับ

ความก้าวร้าว (Aggression Questionnaire) และทำการทดสอบสหสัมพันธ์เพียร์สัน พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับอารมณ์โกรธ ความก้าวร้าว และพบว่าการจัดการ ความเครียดของตนเอง และการรู้จักตนเอง เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของความก้าวร้าว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001 และพบว่านักเรียนเพศหญิงสามารถแสดงความฉลาดทางอารมณ์ออก ได้สูงกว่านักเรียนเพศชาย

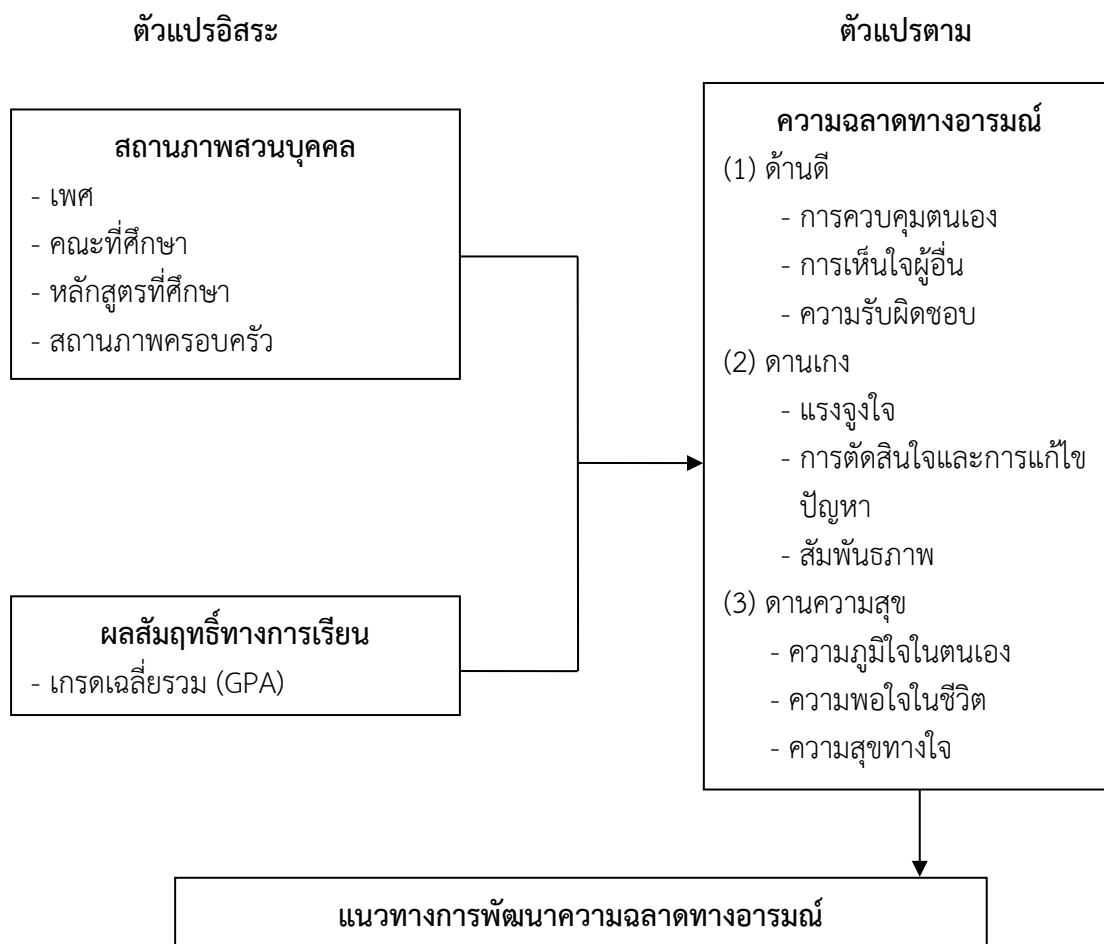
Dulewicz, Young & Dulewicz (2005) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาด ทางอารมณ์ กับผลของสมรรถนะ ความเป็นผู้นำ โดยจากผลการศึกษาพบว่า ความสามารถ ทางความคิด ความสามารถทางอารมณ์ และความสามารถในการบริหารงานมีความสัมพันธ์กับ ผลของการทำงานในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะความฉลาดทางอารมณ์นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งผลให้ การทำงานของแต่ละคนดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน

Lam & Susan (2002) ทำการศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์มีประโยชน์หรือไม่? โดย การสำรวจอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางปัญญาทั่วไปของผลการปฏิบัติงาน รายบุคคล ซึ่งผลการศึกษาพบว่านอกจากบุคคลที่ใช้ความสามารถส่วนบุคคลในการรับรู้และ การควบคุมอารมณ์ของตนเองได้นั้น เมื่อเจอปัญหาที่ยาก ความสามารถในการคิดจะเป็นหลักในการ ควบคุม และพบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดเชิงบวก คนที่มี คะแนนความฉลาดทางอารมณ์สูงก็จะมีคะแนนความสามารถในการคิดสูงขึ้นด้วย

Brackett, Palomera, Mojsa-Kaja, Regina & Salovey. (2010) ได้ ทำการศึกษา เรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ความเหน็ดเหนื่อยและความพึงพอใจในหน้าที่การงานของครูระดับ มัธยมศึกษาชาวอังกฤษ เพื่อศึกษา 71 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความพึงพอใจในหน้าที่การงานและภาวะ ความเหน็ดเหนื่อยจากงานของครูระดับมัธยมศึกษา โดยใช้ แบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ของ Mayer Salovey และ Caruso (Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT) ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการควบคุมอารมณ์มี ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจใน หน้าที่การทำงาน

Todres & Galvin (2010) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา แพทย์แห่งลอนดอน เพื่อศึกษาว่าความฉลาดทางอารมณ์มีผลเกี่ยวกับบุคลิกภาพลักษณะและ ความสามารถในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาแพทย์ โดยมีปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ เพศ และ ระยะเวลาที่ศึกษาในวิทยาลัยแพทย์ โดยให้นักศึกษาแพทย์ทำแบบทดสอบความฉลาดทางอารมณ์ ของ The Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test (MSCEIT) เพื่อจัดระดับ การรับรู้การใช้ความเข้าใจและการจัดการอารมณ์จากการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการศึกษาเล่าเรียน เพศหญิงจะมีคะแนนค่าความฉลาดทางอารมณ์ ที่ดีกว่า ผู้ที่มีอายุมากกว่ามีคะแนนค่าความฉลาดทางอารมณ์ดีกว่าและ นักศึกษาชั้นปีสุดท้าย มีแนวโน้มที่จะจัดการอารมณ์ได้ดีกว่า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย